

2007-11-23
Dnr: RUN 640 – 00485-07

Reviderad 2008-12-18

Regional plan för Socialfonden i Västsverige 2007 - 2013

**Västsverige
Hallands län
Västra Götalands län**

1. Förord

Svenska ESF-rådet erbjöd den 26 juni 2007 ordföranden i strukturfondspartnerskapet att samordna framtagandet av den regionala ESF - planen för Västsverige, gällande programperioden 2007-2013. Ordföranden, regionrådet Kent Johansson, har låtit en arbetsgrupp ta fram förslaget till plan.

I arbetsgruppen har medverkat tjänstemän från Västra Götalandsregionen (sammankallande), Region Halland, Länsstyrelsen i Västra Götalands län, Svenska ESF-rådet, Länsarbetsnämnden och Försäkringskassan. Till arbetsgruppen har också knutits expertis på förhållandena i utsatta stadsdelar från de kommuner som har erbjudits att teckna lokala utvecklingsavtal inom ramen för den nationella storstadspolitiken. För arbetet har funnits en ledningsgrupp bestående av sekreteraren i strukturfondspartnerskapet och cheferna för de regionala kontoren för Svenska ESF-rådet och Nutek.

Arbetet har utgått från Svenska ESF-rådets handledning för framtagande av en regional socialfondsplan och de utgångspunkter som i övrigt ges av förslaget till nationell plan för regional konkurrenskraft och sysselsättning. Samråd med Svenska ESF-rådet har ägt rum under arbetet med framtagande av förslaget.

Erfarenheter från socialfondspartnerskapets tidigare arbete har tagits tillvara, bl. a. genom ett projektarbete, ägt av LO. Detta arbete utfördes under perioden augusti 2006 till och med maj 2007. I arbetet deltog bland annat representanter för arbetsmarknadens organisationer.

Kontakterna med intressenterna i Västra Götaland respektive Halland har baserats på de befintliga partnerskapen för de regionala tillväxtprogrammen. Möten har genomförts med partnerskapen och möjlighet har funnits att lämna skriftliga synpunkter på ett utkast till plan.

I Västra Götaland är beredningen för regional utveckling (BRU) Västra Götalandsregionens och kommunernas organ för samverkan i strategiska utvecklingsfrågor samt regionstyrelsens beredande organ. BRU består av politiska representanter från Västra Götalandsregionen och de fyra kommunalförbunden. Kommunerna har genom kommunalförbunden haft möjlighet att göra inspel under skrivandet av planen och även inkomma med skriftliga synpunkter på utkastet till plan. Ärendet kommer att behandlas i BRU den 20 september.

I Halland ansvarar Region Halland för det regionala utvecklingsarbetet. Det regionala partnerskapet i Halland, som består av företrädare för regionstyrelsen i Region Halland, näringslivets organisationer, företagsfrämjare, statliga organisationer samt experter inom olika områden, har kontinuerligt informerats och haft möjlighet att lämna synpunkter på programmet.

Förslaget till regional socialfondsplan för regional konkurrenskraft och sysselsättning i Västsverige har slutligt godkänts av respektive regionstyrelse i Västra Götalandsregionen och Region Halland.

Strukturfondspartnerskapets ledamöter

Ordförande

Kent Johansson

Ersättare

Gunilla Levén

Kommuner och landsting

Anneli Hulthén

Birgitta Johansson

Eva Johansson

Göran Karlsson

Gösta Bergenheim

Maj-Britt Rane-Andersson

Carl Fredrik Graf

Arbetsmarknadens organisationer

Åsa Lindell Byström

Peter Tagesson

Krister Andersson

Eduardo Quintans

Länsstyrelser och länsarbetsnämnd

Göran Bengtsson

Lisbeth Schultze

Mikael Leufkens

Intresseorganisationer och föreningar

Fusun Uzuner

Som adjungerad ledamot har Margareta Wallin-Peterson utsetts som representant för universitet och högskolor i Västsverige.

1. Innehållsförteckning

Förord	sida 2
1. Innehållsförteckning	sida 4
2. Sammanfattning	sida 5
3. Regional analys	sida 7
SWOT-analys	sida 23
4. Prioriteringar och genomförande	sida 24
5. Finansiella förutsättningar	sida 37
6. ESF-insatsernas koppling till annat utvecklingsarbete i regionen	sida 38
7. Punkter att diskutera	sid 41
Bilaga 1 Utlysningar 2008	
Bilaga 2 Definitioner	
Bilaga 3 Riktlinjer för förslag till prioritering	

2. Sammanfattning

Det nationella strukturfondsprogrammet ska ange inriktning och innehåll för Europeiska Socialfondens stöd till Sverige under 2007-2013. Programmet ska bidra till att uppfylla Lissabonstrategin, det vill säga den europeiska sysselsättningsstrategins övergripande mål om full sysselsättning, högre kvalitet och produktivitet i arbetet samt stärkt social och regional sammanhållning. Det övergripande målet för det nationella strukturfondsprogrammet är ”ökad tillväxt genom god kompetensförsörjning samt ett ökat arbetskraftsutbud”. Sveriges nationella tillväxt är beroende av den tillväxt som skapas lokalt och regionalt och att alla landets regioner ges möjligheter att utvecklas väl. En hållbar ekonomisk tillväxt kräver att de mänskliga resurserna tas till vara och att samverkan sker mellan människor, företag, kommuner och myndigheter.

Sverige har delats in i åtta geografiska programområden (NUTS-områden) och en regional plan har utarbetats för vart och ett av dessa åtta områden. Området för Västsverige utgörs av Västra Götaland och Halland. Utgångspunkten för genomförandet av den västsvenska regionala planen för socialfonden är att insatserna ska bidra till en utveckling av arbetsmarknaden som överensstämmer med målen i den nationella strategin för regional konkurrenskraft, entreprenörskap och sysselsättning. Insatserna ska också stämma överens med de regionala visionerna för Västra Götaland och Halland.

De senaste tio årens utveckling i Västsverige har varit stark med en växande ekonomi, ökad produktivitet, stärkta finanser och ökade investeringar. Allt fler företag startas, andelen förvärvsarbetande är hög och arbetslösheten är låg i ett internationellt perspektiv. Småföretagen har i allmänhet god lönsamhet, men samtidigt en relativt låg tillväxtvilja och liten eller ingen kontakt med högskolor och forskningsinstitut. Utbildningssystemet i regionen är väl utbyggt och varierat och befolkningen har hög utbildningsnivå. Det är en på många sätt dynamisk region med inflyttning som leder till en växande marknad, framförallt inom tjänstesektorn, och en befolkning med många olika bakgrunder och erfarenheter.

Trots högkonjunktur och ökad sysselsättning så finns det grupper som har haft svårt att etablera sig på arbetsmarknaden. Den ekonomiska och etniska segregationen har ökat och ohälsotalen är höga. Delar av arbetskraften har av olika orsaker hamnat i ett utanförskap som riskerar att bli permanent. Här återfinns i huvudsak de som har kunskaper som inte längre behövs, de som har en ofullständig utbildning, personer med utländsk bakgrund, funktionsnedsatta och sjukskrivna. Det finns också strukturer, normer och attityder i samhället som försvårar rörligheten även för de som har ett arbete. Hållbar utveckling förutsätter till exempel att skillnaderna mellan kvinnors och mäns förutsättningar på arbetsmarknaden minskar. Strukturen på den västsvenska arbetsmarknaden kan medföra problem för kvinnors ställning då den är könssegregerad, kvinnor har lägre inkomster, större andel deltidsarbete med mera.

Skillnaderna mellan de olika delarna av Västsverige är stora. Den generella bilden som beskrivs ovan är dock representativ för stora delar av regionen. Fler jobb skapas till en växande och yngre befolkning i Göteborgsregionen, Halland och de större städerna. Här finns dock också mer av så kallade storstadsproblematik i form av utanförskap och segregation. I några delar av regionen är utvecklingen betydligt svagare och här återfinns fler negativa indikatorer vad gäller befolknings- och sysselsättningsutveckling, utbildning, arbetslöshet och ohälsa. Västsverige

bedöms också som helhet vara mer industriberoende än riket i genomsnitt. Globaliseringen ger nya förutsättningar och snabba förändringar där industrijobb är särskilt utsatta och i vissa områden i regionen riskerar effekterna att bli märkbara.

Utgångspunkten för genomförandet av den västsvenska regionala planen är att insatserna ska bidra till en utveckling av arbetsmarknaden och främja kompetensutveckling, ökat arbetskraftsutbud och minskat utanförskap. Uppgifterna består i att bidra till en kunskapsdriven näringslivsutveckling, höja kompetensnivån på arbetsmarknaden och att underlätta inträdet på arbetsmarknaden. Detta kan genomföras inom ramen för två programområden. Programområde 1 fokuserar på kompetensförsörjning och programområde 2 fokuserar på ökat arbetskraftsutbud.

För programområde 1 så är målen och visionen att bidra till kompetensutveckling som underlättar för sysselsatta kvinnor och män att utvecklas i takt med arbetslivets krav, att bidra till ökade kunskaper i arbetslivet om hur diskriminering motverkas och likabehandling främjas samt bidra till ökade kunskaper i arbetslivet om hur långtidssjukskrivningar kan förebyggas. För programområde 2 är motsvarande att bidra till att kvinnor och män som står långt ifrån arbetsmarknaden utvecklas och kommer i arbete eller närmare arbetsmarknaden samt att kvinnor och mäns möjligheter att arbeta utifrån sina egna förutsättningar vidgas. Programområdet ska också bidra till att underlätta ungas etablering i arbetslivet samt förebygga att unga hamnar i utanförskap.

Jämställdhetsaspekten skall tydligt framgå av alla insatser som ska genomföras. Uppdragen som följer av målen har tydliga beröringspunkter med de regionala tillväxtprogrammen och regionalfondsprogrammet. Ur regional synvinkel är det viktigt att kopplingen till regionalfondsprogrammet framgår av ansökningarna till båda programområdena. Det är också möjligt att genomföra aktiviteter i transnationell samverkan. Dessa ska syfta till ett gemensamt innovativt utvecklingsarbete samt ett ömsesidigt erfarenhetsutbyte och lärande på EU-nivå.

3. Analys

NUTS 2-området Västsverige utgörs av Hallands och Västra Götalands län. Området har en sammanlagd folkmängd på över 1 800 000 invånare, varav 85 procent bor i Västra Götaland. Områdets totala landareal uppgår till 29 418 km².

Västsverige består av 55 kommuner, 49 i Västra Götaland och 6 i Halland. I regionen finns, enligt SCB:s indelning, 11 lokala arbetsmarknadsregioner (LA-regioner), vilka är Halmstad, Falkenberg, Varberg, Bengtsfors, Lidköping-Götene, Göteborg, Strömstad, Trollhättan, Borås, Åmål och Skövde. Kommunerna Hylte och Tranemo ingår i Gislaveds LA-region, tillhörande Jönköpings län.

Medaljens framsida

De senaste tio årens utveckling i Västsverige är stark. På de flesta områden är situationen i dag bättre än vad den var i mitten av 1990-talet. Den allt mer globaliserade ekonomin har bidragit till nya möjligheter som tagits tillvara av ett företagsamt västsvenskt näringsliv. Ekonomin växer med grund i ökad produktivitet och ger stärkta finanser och ökade investeringar. Allt fler nya företag startas. Den offentliga sektorn har stärkt sin finansiella ställning och en bättre kommunikation bidrar till att minska avstånd för invånarna och ökar utbudet av arbetskraft för företagen.

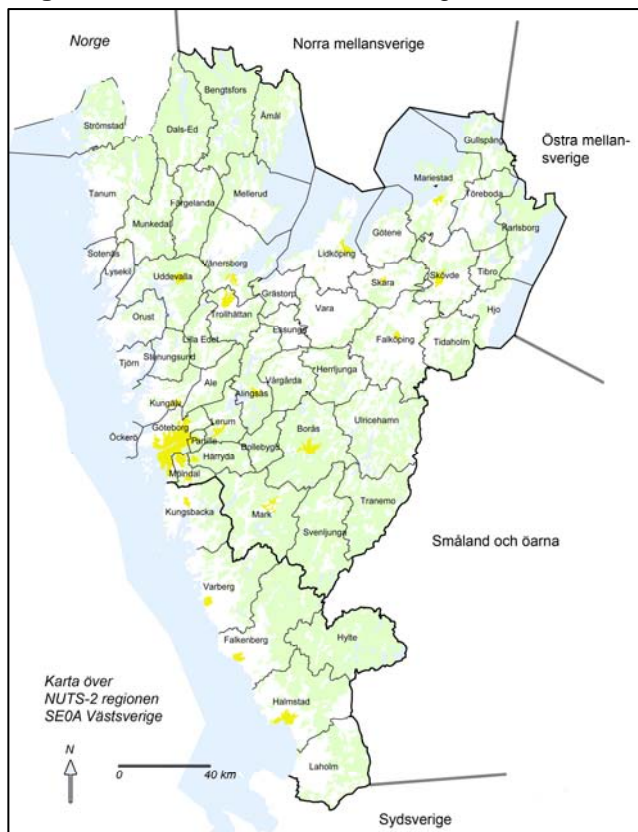
Också i den sociala dimensionen går mycket åt rätt håll. Jobben är fler i dag och fler är sysselsatta än vid mitten av 1990-talet. Såväl de disponibla inkomsterna som egeninkomsterna har ökat för stora grupper i samhället. Medellivslängden fortsätter att öka och är nu drygt 82 år för kvinnor och 78 år för män. Utbildningsnivån i befolkningen är hög och stiger.

Medaljens baksida

Trots högkonjunktur och ökad sysselsättning finns det grupper som har svårt att komma in på arbetsmarknaden. Den ekonomiska och etniska segregationen är för stor. Ohälsotalen är för höga. Mer än 110 000 personer eller en av tio i arbetsför ålder får idag sjuk- eller aktivitetsersättning (tidigare förtidspension). En femtedel av befolkningen i Västsverige står utanför arbetsmarknaden. Det är invånare som har en ofullständig utbildning, som stängs ute på grund av etnisk bakgrund eller funktionsnedsättning samt personer som är sjukskrivna eller som uppstår sjuk- och aktivitetsersättning.

Skillnaderna mellan olika delar av Västsverige är betydande och har vuxit under de senaste åren. Den generella bild som beskrivs i analysen är dock representativ för stora delar av

Figur 1: NUTS II området Västsverige

regionen även om fler jobb skapats till en växande och betydligt yngre befolkning i Göteborgsregionen, Halland och de större städerna. Men här finns också mer av så kallade storstadsproblem i form av utanförskap och segregation.

I några delar av regionen är utvecklingen betydligt svagare. Det gäller ett antal kommuner i perifera geografiska lägen i förhållande till centrum i arbetsmarknadsregionerna. I dessa områden är utvecklingen betydligt mer negativ för flera indikatorer som beskriver exempelvis befolknings- och sysselsättningsutveckling, utbildning, arbetslöshet och ohälsa.

När det gäller att bryta den etniska och ekonomiska segregation är framstegen små inom samtliga diskrimineringsområden¹. Bostadsområden med en stor koncentration av ekonomiskt svaga invånare finns i alla större städer i regionen.

Hållbar utveckling förutsätter att skillnaderna mellan mäns och kvinnors förutsättningar på arbetsmarknaden minskar. Strukturen på den västsvenska arbetsmarknaden medför speciella problem för kvinnors ställning på arbetsmarknaden. Indikatorer på detta är kvinnors inkomster, andelen deltidsarbetande och kvinnornas förvärvsfrekvenser. I alla dessa avseenden har kvinnor i Västsverige en sämre situation än männen. Orsaker till detta är bland annat att arbetsmarknaden är könssegregerad, att kvinnor pendlar mindre än män och att andelen deltidsarbetande kvinnor är stor. Kvinnors ohälsotal ligger fortsatt över männens.

Den sociala ekonomins betydelse

En sektor som allt mer uppmärksammas i de regionala utvecklingsstrategierna är den sociala ekonomin som har sina unika förutsättningar utifrån engagemang och delaktighet runt gemensamma intressen att skapa entreprenörskap och nya arbetstillfällen. Inom exempelvis Västra Götaland finns uppskattningsvis ca 20 000 verksamma föreningar.

Den sociala ekonomin står för ca 5 procent av produktion och sysselsättning i Västsverige och det sociala företagandet ökar. Sedan slutet av 1990-talet har antalet kooperativa företag ökat med 35 procent enligt SCB.

Individens behov och kunnande står i centrum inom den sociala ekonomin, och detta skapar förutsättningar för nya innovativa lösningar.

3.1 Befolkningsutveckling

Folkmängden i Västsverige har vuxit i jämn takt under lång tid. Sedan år 2000 har befolkningen ökat med 57 500 personer. Folkmängden ökar i första hand i kustområdet med en tydlig koncentration till Göteborgsregionen och Halland. Det syns tydliga tendenser till att de befolkningsrika orterna och framförallt storstäderna blir mer attraktiva på bekostnad av mindre, mer perifera och industridominerade delar av regionen. Det är framförallt Dalsland och de norra delarna av Skaraborg men även den södra delen av Sjuhärad som har problem med vikande befolkningssiffror.

En stor del av den totala befolkningsökningen i Sverige mellan 1994 och 2004 förklaras av en ökning av antalet personer födda utom Norden. Andelen förväntas öka ytterligare.

¹ Kön, könsöverskridande identitet eller uttryck, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, funktionsnedsättning, sexuell läggning eller ålder

Tabell 1: Folkmängd och folkmängdsutveckling 2000-2006 i Västsverige och riket

	2000	2006	Differens	Procent
Göteborgsregionen	764 982	801 281	36 299	4.7
Sjuhärad	202 809	206 716	3 907	1.9
Fyrbodal	257 387	258 625	1 238	0.5
Skaraborg	254 756	255 758	1 002	0.4
Halland	275 004	288 859	13 855	5.0
Västra Götaland	1 494 641	1 538 284	43 643	2.9
Västsverige	1 769 645	1 827 143	57 498	3.2
Riket	8 882 792	9 113 257	230 465	2.6

Källa: SCB, raps-databasen

Gruppen med utomnordisk bakgrund är ojämnt fördelad över Västsverige (se tabell 2) Hallands län har en något lägre andel av befolkningen som är födda utanför Norden i jämförelse med Västra Götalands län. Västsverige som helhet ligger på samma nivå som riket i övrigt.

Tabell 2: Utomnordiskt födda 2006 i Västsverige och riket

	Antal utomnordiskt födda			Andel utomnordiskt födda		
	Män	Kvinnor	Båda könen	Män	Kvinnor	Båda könen
Göteborgsregionen	55 171	54 846	110 017	13.6	13.3	13.5
Fyrbodal	8 518	8 783	17 301	6.6	6.8	6.7
Sjuhärad	8 710	9 079	17 789	8.5	8.7	8.6
Skaraborg	6 899	7 280	14 179	5.4	5.7	5.5
Halland	10 352	11 017	21 369	7.2	7.6	7.4
Västra Götaland	79 298	79 988	159 286	10.4	10.3	10.4
Västsverige	89 650	91 005	180 655	9.9	9.9	9.9
Riket	445 277	455 932	901 209	9.8	9.9	9.9

Källa: SCB, raps-databasen

Invånare som är födda utanför Norden finns i första hand i Västsveriges större städer. Den största andelen finns i Göteborgs stad, med särskilt hög koncentration till vissa stadsdelar. Andra kommuner med relativt stor andel invånare med utländsk bakgrund är Trollhättan, Borås och Halmstad.

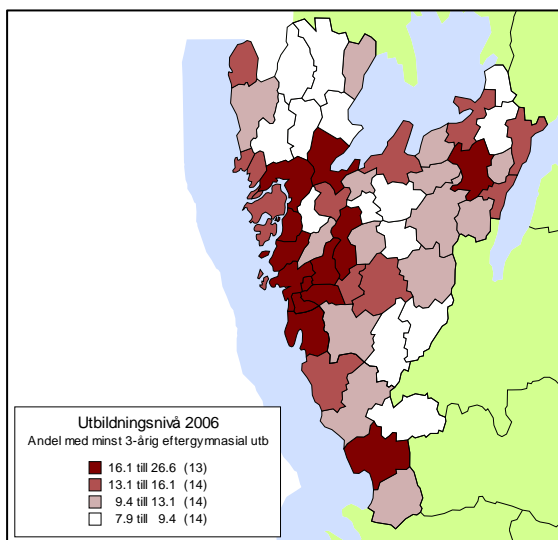
3.2 Utbildning

Utbildningsnivån i Sveriges befolkning är hög och Västsverige är inget undantag.

Tabell 3: Andel av befolkningen 20-64 år med minst 2-årig eftergymnasial utbildning, 2006

	Totalt			Födda i Sverige			Födda utom Norden		
	Män	Kvinnor	Båda könen	Män	Kvinnor	Båda könen	Män	Kvinnor	Båda könen
Göteborgsregionen	37.6	42.7	40.1	39.2	45.1	42.1	32.4	33.6	33.0
Fyrbodalsregionen	22.0	30.9	26.4	22.1	31.8	26.8	24.3	27.3	25.8
Sjuhäradsregionen	21.7	29.7	25.7	21.6	30.5	25.9	26.3	28.0	27.2
Skaraborgsregionen	20.9	29.9	25.3	20.6	30.2	25.2	26.3	28.7	27.5
Hallandsregionen	27.5	34.7	31.1	27.8	35.6	31.6	25.7	28.3	27.0
Västra Götalandsregionen	30.1	37.0	33.5	30.5	38.2	34.2	30.4	31.9	31.1
Västsverige	29.7	36.6	33.1	30.0	37.8	33.8	29.9	31.4	30.7
Riket	30.6	37.7	34.1	30.7	38.6	34.6	32.0	34.0	33.0

Källa: SCB, raps-databasen

Figur 2: Utbildningsnivå 2006

Utbildningsnivån i befolkningen fortsätter att stiga. Idag har 300 000 invånare i Västsverige eller en tredjedel av befolkningen i åldern 20-64 år högskoleutbildning. 160 000 av dessa har en högre utbildning på tre år eller längre. Nivån är densamma som i riket. 36,6 procent av kvinnorna i Västsverige har högre utbildning jämfört med männens 29,7 procent. Detta är generellt för riket och i någon mån även bland invånare med utomnordisk bakgrund. Den formella kompetensen bland den arbetsföra befolkningen har därmed ökat radikalt och utvecklingen i Västsverige är bättre än i riket i genomsnitt.

Skillnader i utbildningsnivå inom regionen är dock relativt stora. Mönstret speglar de senaste decenniernas demografiska utveckling i regionen med en ökad attraktivitet för de stora städerna och högskoleorterna. Även näringslivets struktur och utveckling påverkar de inomregionala skillnaderna i utbildningsnivå.

Låga övergångar till högre utbildning hänger samman med en svagare utveckling av arbetsmarknaden och längre avstånd till högre utbildning. Föräldrars utbildningsnivå är också en viktig faktor som påverkar övergången till högre utbildning.

Antalet platser inom högre utbildning har vuxit snabbt sedan 1990-talet. En tydlig styrka i Västsverige är den akademiska bredden och spetskompetensen som finns då det gäller högre utbildning och forskning. I Västsverige finns sex lärosäten med sammanlagt cirka 60 000 studenter.

Den utveckling som kan förutses under det kommande decenniet innebär fortsatt stora förändringar i befolkningens utbildningsnivå. För kvinnor närmar sig de högskoleutbildade nu hälften av befolkningen i åldersgrupperna runt 25-30 år. För män är värdena betydligt lägre och skillnaderna ökar över tid. Utvecklingen innebär även att nästan samtliga med som mest utbildning på folkskolenivå kommer att lämna arbetsmarknaden under det kommande decenniet på grund av pensionsavgångar².

² Omvärldsanalys på lång sikt, Västra Götalandsregionen, 2006

Utvecklingsförutsättningarna på de lokala arbetsmarknaderna är starkt kopplade till tillgången på så kallat humankapital. Lokala arbetsmarknader med liten folkmängd ger i huvudsak underlag för begränsad och ofta branschspecialiserad verksamhet. Lokala arbetsmarknader med stor folkmängd präglas av mångfald och funktionsspecialisering, vilket ger en god grund för hög produktivitet och en kunskapsrik produktion av varor och tjänster. Utbildningsnivån speglar därmed den lokala marknadens mångfald och bredd.

Utbildningsnivån varierar också starkt mellan olika branscher. Inom jord- och skogsbruk, tillverkningsindustri och byggindustri har mer än hälften av de sysselsatta en utbildning som är kortare än tre års gymnasium. Minst andel lågutbildade finns i branscherna bank, försäkring och företagstjänster, utbildning samt offentlig förvaltning.

Tabell 4: Utbildningsnivå i olika branscher 2005

	Utbildning kortare än 3-årigt gymnasium			Eftergymnasial utbildning, minst 2 år		
	Västra			Västra		
	Halland	Götaland	Västsvrige	Halland	Götaland	Västsvrige
Jord- o skogsbruk	65,8	67,1	66,8	12,4	13,3	13,1
Tillverkningsindustri	59,4	50,8	51,9	16,5	25,7	24,5
Byggindustri	66,6	64,5	64,8	8,5	10,8	10,4
Energi, värme, vatten, avfall	35,4	53,6	48,4	44,3	25,3	30,7
Handel, hotell, restaurang, kommunikation	52,8	48,6	49,2	16,4	20,1	19,6
Bank, försäkring, företagstjänster	37,4	28,6	29,5	36,9	48,0	46,9
Utbildning	23,0	21,5	21,8	67,0	68,3	68,1
Offentlig förvaltning, försvar	27,9	28,1	28,1	57,3	56,3	56,4
Vård och omsorg	43,3	39,3	39,9	37,9	41,9	41,3
Personliga tjänster mm	46,0	38,5	39,5	27,6	35,5	34,4
Totalt	47,0	42,1	42,8	30,4	35,3	34,6

Källa: SCB, rAps-databasen

I Sverige får närmare hälften av de sysselsatta någon form av personalutbildning under ett år. Personalutbildning är vanligast i branscher med hög generell utbildningsnivå. Exempel på detta är att branscherna utbildning och offentlig förvaltning. Det vanligaste är tre till fem dagars utbildning. Personalutbildning är minst vanlig inom jord och skogsbruk men även industri, byggverksamhet, handel och personliga tjänster har ganska lite personalutbildning. Fler kvinnor än män får någon form av personalutbildning. Det är också fler kvinnor som genomgår utbildningar som är längre än en vecka, vilket bland annat beror på att arbetsplatser inom den offentliga sektorn har mer personalutbildning än den privata sektorn.³

3.3 Näringsliv

Ekonomisk utveckling

I ett gemensamt europeiskt analysarbete⁴ konstateras att Västsvrige tillhör de regioner som har bäst förutsättningar att stärka den regionala konkurrenskraften och skapa nya jobb och därmed verksamt bidra till Lissabonsstrategins mål.

Tillväxten i den Västsvenska ekonomin har hittills varit stark under 2000-talet. Tillväxten i Västsvrige är hög i ett svenskt perspektiv och i genomsnitt något bättre än i Sverige som helhet. I ett europeiskt perspektiv har Sverige en förhållandevis låg tillväxt av bruttoregionprodukten (GDP) men variationen är stor mellan medlemsländerna och mellan länen i Sverige. Halland är det enda län som ligger i nivå med EU-genomsnittet.

³ SCB, Databas med personalutbildningsstatistik

⁴ Mapping regional competitiveness and cohesion, ESPON Briefing 2, mars 2006-12-08

En snabbt stigande produktivitet och befolkningsökning är förklaringar till denna tillväxt. Gjorda analyser pekar på att det exportorienterade näringslivet förmått utnyttja de nya möjligheter som globaliseringen gett. Nya och växande marknader tillkommer på många håll i världen. Företag i Västsverige står för cirka en fjärdedel av Sveriges samlade exportvärde.

Näringslivsstruktur

Globaliseringen ger nya förutsättningar för Västsveriges utveckling. Vi har gått in i en period med snabba förändringar där industrijobb är särskilt utsatta. I vissa områden, t.ex. i Dalsland och delar av Skaraborg, som i högre grad präglas av stort omvärldsberoende och relativt sett mer standardiserad produktion i större enheter, riskerar effekterna att bli märkbara. Västsverige är som helhet mer industriberoende än riket i genomsnitt. Bara Göteborgsregionen och Halland har en industriandel som ligger i nivå med riksgenomsnittet. Kartan i figur 3 visar att andelen industrisysselsatta är hög i delar av Västsverige.

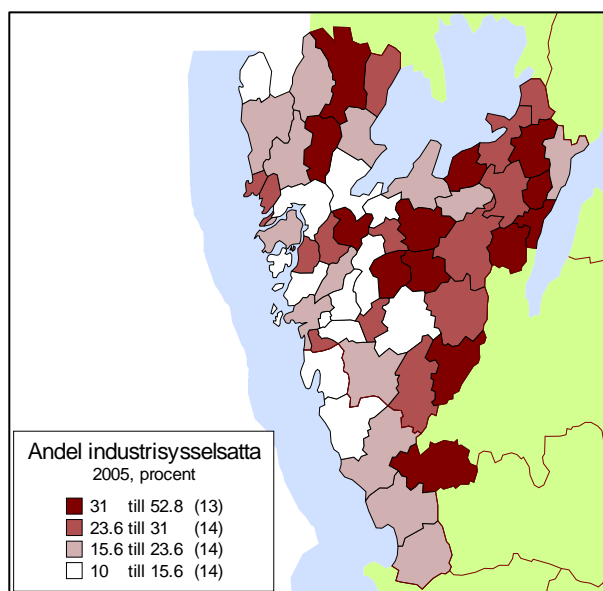
Figur 3: Andel industrisysselsatta 2005, procent

Tabell 7:

Andel industrisysselsatta 2005

	Procent
Göteborgsregionen	17.3
Sjuhärad	22.4
Fyrbodol	22.9
Skaraborg	26.7
Halland	17.6
Västra Götaland	20.3
Västsverige	20.0
Riket	17.1

Källa: SCB, raps-databasen

Nedanstående tabell visar att industri är den bransch som är mest överrepresenterad i tre av de västsvenska delregionerna. Skaraborg har nästan tio procentenheter fler industrisysselsatta än riksgenomsnittet. Finansiella tjänster och uppdragsverksamhet är den bransch som är mest underrepresenterad i Västsverige. Bara Göteborgsregionen har en andel som är större än riksgenomsnittet.

Tabell 8: Branschstruktur 2005, avvikelse från riksgenomsnittet, antal procentenheter

	Jord o skog	Industri	Energi, va	Bygg	Handel mm	Finans Uppdragsv.	Utbildning	Hälsa- o sjukvård	Personliga tjänster	Civila myndigheter
Göteborgsregionen	-1.4	0.2	-0.1	-0.3	2.6	2.4	-0.6	-1.5	0.0	-0.7
Sjuhärad	0.5	5.3	-0.3	0.4	1.2	-4.3	-0.4	1.6	-1.9	-2.0
Fyrbodol	0.5	5.8	0.1	0.3	-2.7	-5.2	-0.3	2.6	-1.0	-0.9
Skaraborg	1.8	9.6	-0.2	-0.4	-3.7	-6.8	-0.8	0.9	-1.4	0.3
Halland	1.3	0.5	1.1	0.8	1.2	-4.8	0.9	0.6	-0.6	-1.5
Västra Götaland	-0.4	3.2	-0.1	-0.1	0.6	-1.1	-0.6	-0.1	-0.6	-0.7
Västsverige	-0.1	2.9	0.1	0.0	0.7	-1.6	-0.4	0.0	-0.6	-0.8
Riket, branschstruktur	1.9	17.1	1.0	6.0	18.7	13.6	11.1	16.4	7.2	5.7

mer än +5
+2 till +5

mer än -5
-2 till -5

Källa: SCB, raps-databasen

Det västsvenska näringslivet karakteriseras av ett antal starka tillväxtområden där Västsverige har särskilda konkurrensfördelar i ett internationellt perspektiv. I en analys⁵ av automotiveklustret i Västra Götaland konstaterades, att strategiska tillväxtområden är säkerhet, miljö och telematik. Bioteknik, läkemedel och medicinsk teknik är ett annat viktigt område som har en stark utvecklingspotential i Västsverige⁶. Andra regionala styrkeområden med stor tillväxtpotential är biomaterial, cellterapi, hälsoteknik, turistnäring/upplevelser, livsmedel, textil, petrokemi, IT, miljö/energi, papper/tryck/media, trä och den marina/maritima sektorn.

Företag och företagande

I Sverige arbetar knappt 50 procent av de sysselsatta i privat sektor i företag som har färre än 50 anställda. I Västsverige varierar de små företagens betydelse för sysselsättningen mellan regionens olika delar. I Halland arbetar 53,4 procent och i Västra Götaland 45,5 procent i små företag. Förekomsten av många småföretag gynnar flexibilitet och omställningsförmåga och det finns ett tydligt samband mellan småföretagande och nyföretagande. I områden med en stor andel små företag finns ofta en kultur där attityderna till nyföretagande är positiva.

Småföretagen har i allmänhet en god lönsamhet, men samtidigt ofta en relativt låg tillväxtvilja. De kännetecknas också av en hög medelålder bland företagsledarna, vilket på sikt kan leda till problem i samband med generationsskiften i ägarledda företag. Även när det gäller utbildningsnivån ligger småföretagen under genomsnittet. Små företag har liten eller ingen kontakt med högskolor och forskningsinstitut och saknar ofta egna utvecklingsresurser.

År 2004 var andelen tillväxtföretag bland de nya företagen i Västsverige 43 procent vilket ligger något över riksgenomsnittet. Företagen i Västsverige hade en omsättningsökning mellan åren 2000 och 2005 med 10,2 procent, vilket är nästan två procentenheter över riksgenomsnittet.

Nyföretagande

Det startas cirka sju företag per tusen invånare i Västsverige idag, vilket ligger något under genomsnittet i riket. Stockholm och Sydsverige har ett mer livaktigt nyföretagande. Preliminära värden för år 2006 pekar på en ökning av nyföretagandet som ligger i linje med en fortsatt stark konjunktur och en mer positiv syn på entreprenörskap.

Mer än fyra av fem företag är tjänsteföretag. Två tredjedelar av de nya företagen startas av män. Tre av fyra nystartade företag finns kvar efter tre år, vilket är något bättre än riket och för Stockholm och Skåne.⁷

Tabell 9: Etableringsfrekvenser 2005

Antal nystartade företag per 1000 invånare

	Män	Kvinnor	Med utländsk härkomst	Samtliga
Halland	9.0	5.0	8.7	7.0
Västra Götaland	9.6	4.8	6.6	7.2
Riket	10.1	5.3	7.8	7.7

Källa: ITPS

⁵ Analys av Automotiveklustret i Västra Götaland – en studie på uppdrag av Automotive Sweden i Västra Götaland. September 2004.

⁶ Regional Klusterprofil, Företag inom bioteknik, läkemedel och medicinsk teknik i Sverige VINNOVA Analys VA 2005:2. Särredovisning och fördjupning av Västra Götaland och Halland.

⁷ ITPS S2006:001 – Uppföljning av 2001 års nystartade företag – tre år efter start.

Det är stor skillnad mellan mäns och kvinnors nyföretagande. Mer än 67 procent av de nya företagen 2005 i Västsverige startades av män. Knappt 17 procent av företagen startades av personer med utländsk härkomst.

Tabell 10: Nystartade företag 2005 fördelat på män, kvinnor och personer med utländsk härk

	Totalt	Kvinnor		Män		Utländsk härkomst	
		Antal	Andel	Antal	Andel	Antal	Andel
Halland	1 254	441	35.2	813	64.8	199	15.9
Västra Götaland	7 097	2 293	32.3	4 804	67.7	1 213	17.1
Västsverige	8 351	2 734	32.7	5 617	67.3	1 412	16.9
Riket	44 585	15 022	33.7	29 554	66.3	8 093	18.2

Källa: ITPS

I Västsverige har det under de senaste tio åren vuxit fram ett stort antal teknikbaserade företag, ofta genom universitetsbaserade inkubatorer och med stöd av såddkapital. Någon heltäckande statistik finns inte, men flera framgångsrika exempel finns, t ex stiftelsen Chalmers Innovation. Sedan år 1999 har det bildats 75 nya teknikbaserade företag som vid utgången av år 2006 hade genererat 298 arbetstillfällen. Många av företagen är i stark tillväxt.

Vid exempelvis Gothia Science Park i Skövde, Espira i Borås, Innovatum i Trollhättan och i anslutning till Högskolan i Halmstad finns ytterligare exempel på hur teknikbaserade företag växt fram ur inkubatorer

Positiva attityder till företagande

Den ökning som skett av nystartade företag indikerar att det långsiktiga arbetet med att förändra synen på entreprenörskap börjar ge frukt. Hela 76 procent av den unga befolkningen, 18-30 år, kan tänka sig att bli företagare. En fjärdedel skulle dessutom föredra att vara företagare. Trots de positiva attityderna till företagande är nyföretagandet lågt. Under 2005 var etableringsfrekvensen drygt 7 företag per 1000 invånare vilket ändå är relativt högt jämfört med flertalet andra regioner.⁸

En regional skillnad är att befolkningen i storstadsområdena är mer benägna att vilja bli företagare, cirka 80 procent, jämfört med cirka 70 procent i de mindre kommunerna. Skillnader finns också mellan olika befolkningsgrupper. Yngre män är mer benägna att vilja bli företagare än yngre kvinnor, 81 procent jämfört med 71 procent. Ett mindre intresse till nyföretagande bland yngre kvinnor och den generellt låga andelen kvinnliga företagare, som bl.a. beror på att många kvinnor arbetar i offentlig verksamhet, belyser en obalans och en viktig framtidsfråga för det svenska företagandet.

3.4 Sysselsättning och arbetsmarknad

Under de senaste åren har näringslivet haft en i stora delar positiv utveckling. I Västsverige har antalet arbetstillfällen ökat med 5,5 procent mellan år 2000 och 2005, vilket motsvarar cirka 45 000 nya arbetstillfällen. Mest har sysselsättningen ökat i Göteborgsregionen med knappt 25 000 (6,5 procent) och i Halland med 10 000 (9,2 procent) nya arbetstillfällen. De övriga kommunalförbundsområdena i Västra Götaland har en sysselsättningsutveckling i nivå med riksgenomsnittet på tre procent.

⁸ Nutek, entreprenörskapsbarometern

Tabell 11: Sysselsättningsutveckling 2000-2005

	2000	2005	Differens	Procent	Män	Kvinnor	Båda könen
Göteborgsregionen	380 441	405 288	24 847	6,5	6,0	7,1	6,5
Sjuhärad	88 448	91 289	2 841	3,2	3,5	2,9	3,2
Fyrbodal	111 447	114 122	2 675	2,4	0,6	4,4	2,4
Skaraborg	111 840	115 838	3 998	3,6	3,4	3,8	3,6
Halland	108 543	118 573	10 030	9,2	8,5	10,1	9,2
Västra Götaland	692 176	726 537	34 361	5,0	4,4	5,6	5,0
Västsvrige	800 719	845 110	44 391	5,5	4,9	6,2	5,5
Riket	4 051 870	4 175 064	123 194	3,0	2,4	3,8	3,0

Källa: SCB, raps-databasen

Sysselsättningsutvecklingen var under perioden bäst för kvinnorna i Västsvrige. Med en ökning av sysselsättning bland kvinnorna på 6,2 procent är utvecklingen i Västsvrige är också betydligt bättre än i riket i genomsnitt.

Tabell 12: Sysselsättningsutveckling för män och kvinnor i Västsvrige 2000-2005

	Män	Kvinnor	Totalt
Jordbruk, skogsbruk, jakt, fiske	731	-509	222
Utvinning av mineral, tillverkningsindustri	-5 756	-2 520	-8 276
Energi- o vattenförsörjning, avfallshantering	962	351	1 313
Byggverksamhet	5 904	320	6 224
Handel, transport, magasinering	6 358	3 631	9 989
Kreditinstitut, fastighetsförvaltn, företagstjänster	7 461	3 205	10 666
Utbildning, hälso- o sjukvård, sociala tjänster	4 423	12 736	17 159
Personliga och kulturella tjänster	3 057	3 937	6 994
Civila myndigheter, försvar; internat. organisationer	1 803	4 301	6 104
Totalt	24 943	25 452	50 395

Källa: SCB, raps-databasen

Mellan 2000 och 2005 ökade sysselsättningen i Västsvrige i alla branscher utom industrin, som minskade drygt 8 000 jobb. Industrisysselsättningen minskade mest i Fyrbodal (-4 486) följt av Sjuhärad (-2 690) och Skaraborg (-2 194) medan den ökade svagt i Göteborgsregionen och Halland. Den största ökningen av sysselsättningen svarade tjänstesektorn för. I Västsvrige som helhet minskade antalet jobb i de varuproducerande branscherna med 500 medan de tjänsteproducerande branscherna ökade med mer än 50 000 anställda. Den sociala sektorn i Västra Götaland svarar för ca 4 procent av samtliga arbetstillfällen och 5,6 procent av samtliga regionens företag.

I jämförelse med övriga svenska NUTS II regioner har Västsvrige höga förvärvsfrekvenser. Bara Stockholm ligger (78,9 procent) på en högre nivå än Västsvrige (75,6 procent).

Tabell 13: Förvärvsfrekvenser 2000 och 2005. Män, kvinnor och båda könen 20-64 år

	2000			2005		
	Män	Kvinnor	Båda könen	Män	Kvinnor	Båda könen
Göteborgsregionen	75,5	71,5	73,5	76,2	72,9	74,6
Sjuhärad	81,8	76,1	79,0	81,8	76,0	79,0
Fyrbodal	78,6	72,9	75,8	78,9	75,0	77,0
Skaraborg	82,1	74,0	78,2	82,3	75,4	78,9
Halland	80,7	74,5	77,6	82,2	77,5	79,9
Västra Götaland	77,9	72,7	75,4	78,4	74,0	76,2
Västsvrige	78,3	73,0	75,7	78,9	74,6	76,8
Riket	77,7	72,7	75,2	77,5	73,7	75,6

Källa: SCB, raps-databasen

De utrikes föddas ställning på arbetsmarknaden har förbättrats, men fortfarande är sysselsättningsnivån betydligt lägre och arbetslösheten högre bland utrikes födda än bland födda i Sverige. Problemet har en tydlig storstadsdimension vilket kan förklaras genom den stora andel utrikes födda invånare i storstadsområdet.

Tabell 14: Förvärvsfrekvens utrikes födda/födda utom Norden 20-64 år 2005 (procent)

	Män		Kvinnor	
	Utrikes födda	Födda Utom Norden	Utrikes födda	Födda Utom Norden
Hallands län	63,4	61,4	56,6	53,3
Västra Götalands län	57,4	55,7	51,4	48,0
Västsverige	58,0	56,3	52,0	48,6
Riket	57,3	55,7	53,3	49,2

Källa: Integrationsverket

2,8 procent av arbetskraften i Västsverige, eller cirka 41 500 personer, var arbetslösa eller deltog i arbetsmarknadspolitiska program i juni 2007, vilket var lägre än riksvärdet på 3,7. Antalet öppet arbetslösa var drygt 32 000 och antalet personer i åtgärder med aktivitetsstöd drygt 9 000. Västsveriges ungdomsarbetslöshet är också något lägre än riksgenomsnittet.

Tabell 15: Arbetslösa och i program med aktivitetsstöd, juni 2007

	Totalt				Kvinnor				Män				Ungdomar 18-24 år			
	Arbetslösa		Progr med akt.stöd		Arbetslösa		Progr med akt.stöd		Arbetslösa		Progr med akt.stöd		Arbetslösa		Progr med akt.stöd	
	Antal	%	Antal	%	Antal	%	Antal	%	Antal	%	Antal	%	Antal	%	Antal	%
Göteborgsregionen	16 298	2,2	4 350	0,6	7 928	2,3	2 153	0,7	8 370	2,1	2 197	0,6	2 873	3,7	203	0,3
Fyrbodalsregionen	4 764	2,9	1 580	1,0	2 254	2,9	842	1,0	2 510	2,7	738	0,8	1 158	5,5	90	0,5
Sjuhäradsregionen	2 987	1,9	1 066	0,5	1 488	2,1	585	0,7	1 499	1,7	481	0,5	759	3,6	61	0,5
Skaraborgsregionen	3 878	2,2	1 255	0,7	1 933	2,4	729	0,9	1 945	2,3	526	0,6	960	4,6	100	0,3
Hallandsregionen	4 323	2,4	1 094	0,6	2 226	2,5	612	0,7	2 097	2,3	482	0,5	835	3,7	79	0,3
Västra Götalandsregionen	27 927	2,8	8 251	0,8	13 603	2,8	4 309	0,9	14 324	2,9	3 942	0,8	5 750	4,4	454	0,3
Västsverige	32 250	2,8	9 345	0,8	15 829	2,8	4 921	0,9	16 421	2,8	4 424	0,8	6 585	4,3	533	0,3
RIKET	167 321	2,9	48 700	0,8	81 920	2,9	24 813	0,9	85 401	2,9	23 887	0,8	34 676	4,6	3 598	0,5

Källa: Arbetsförmedlingen

Andelen arbetslösa är för kommunalförbunden beräknad som medianen av arbetslösheten i de ingående kommunerna

Inom Västsverige är den relativa arbetslösheten högst i Fyrbodalsregionen, som har de högsta värdena för såväl män, kvinnor som ungdomar. Lägst arbetslöshet har Sjuhäradsregionen.

Antalet sökande som har en inskrivningstid överstigande 12 månader för 25 år och äldre samt 3 månader för yngre än 25 år är totalt i Västsverige 18 411 personer (8 446 kvinnor och 9 965 män) enligt Arbetsförmedlingens uppgifter från augusti 2007.

Arbetslösheten har minskat under det senaste året. För ett år sedan (juni 2006) var drygt 46 000 personer öppet arbetslösa jämfört med 32 000 i juni 2007. Antalet arbetslösa har alltså minskat med mer än 14 000 personer under det senaste året. Antalet arbetslösa minskar i alla grupper utom bland funktionsnedsatta där personer med psykiskt funktionsnedsättning utgör den grupp som står längst från arbetsmarknaden. Mindre än genomsnittet minskar arbetslösheten bland ungdomar, personer med utländsk bakgrund och bland personer med kort utbildning.

Tabell 16: Antal arbetslösa i Västsverige juni 2006 och juni 2007

	2006-06	2007-06	Differens	Procent
Kvinnor	23 476	15 829	-7 647	-32.6
Män	23 099	16 421	-6 678	-28.9
Totalt Västsverige	46 575	32 250	-14 325	-30.8
Därav				
Ungdomar	9 076	6 585	-2 491	-27.4
Utrikes födda	12 864	9 777	-3 087	-24.0
Funktionshindrade	4 181	4 000	-181	-4.3
Akademiker	13 318	8 878	-4 440	-33.3
Med gymnasieskola	21 459	14 477	-6 982	-32.5
Med grundskola	11 794	8 892	-2 902	-24.6

Källa: Arbetsförmedlingen

Den Regionala planen för Socialfonden i Västsverige är framtagen under högkonjunktur. Under hösten 2008 har arbetsmarknaden drastiskt förändrats. Den globala finansiella krisen och den begynnande lågkonjunkturen har lett till mindre produktion och därigenom påverkas hela arbetsmarknaden negativt.

Arbetsmarknaden är könsuppdelad

Västsveriges arbetsmarknad är fortfarande könsuppdelad. Många kvinnor och män tillbringar fortfarande huvuddelen av sin tid i relativt enkönade miljöer. Pojkars och flickors utbildningsval är traditionella, vilket också är märkbart inom högre utbildning.

Strukturen på Västsveriges arbetsmarknad innebär att kvinnor har en svagare ställning än män. Indikatorer på detta är kvinnors inkomster, andelen deltidsarbetande, deltidsarbetslöshet och kvinnornas förvärvsfrekvens sett i relation till männens. Västsverige har en relativt hög inkomstnivå, men skillnaden mellan mäns och kvinnors löner är större än i riket som helhet. Två skäl till detta är att arbetsmarknaden i Västsverige är könssegregerad och att andelen deltidsarbetande kvinnor är stor. Ohälsa och ojämlig hälsa ger individer och samhälle stora problem. Kvinnors ohälsotal ligger fortsatt över männens. En hög arbetsnärvaro har betydelse för näringslivet även när det gäller möjlighet till högre produktivitet och lägre personalomsättning.

Matchning mellan utbud och efterfrågan på arbetsmarknaden

Brister i matchningen mellan utbud och efterfrågan på arbetskraft tar sig flera olika uttryck. På ett strukturellt plan kan konstateras att befolkningen i vissa delar av Västsverige har en formell kompetens som är högre än vad som efterfrågas på arbetsmarknaden. I områden som har stor inflyttning leder detta till att särskilt kvinnor med högskoleutbildning har svårt att få arbete som motsvarar den kompetens man har. Det kan också diskuteras i vilken mån gymnasieskolans utbud motsvarar efterfrågan på arbetsmarknaden. Ett av de små och medelstora företagens största tillväxthinder är bristen på arbetskraft samtidigt som många står utanför arbetsmarknaden.

Övergången från skola, arbetslöshet och sjukskrivning till arbete tenderar att bli allt svårare och ta allt längre tid. Orsakerna till detta är flera; Många lämnar gymnasieskolan utan fullständiga betyg, överensstämmelsen mellan yrkesutbildning och yrke i arbetslivet är svag och etableringsfrekvensen på arbetsmarknaden är låg. Det finns alltså brister i matchningen mellan utbud och efterfrågan på arbetsmarknaden.

Tabell 17: Genomströmning i gymnasieskolan

Andel av nybörjarelever som saknar slutbetyg inom fyra respektive fem år.

	Halland		Västra Götaland		Riket	
	inom 4 år	inom 5 år	inom 4 år	inom 5 år	inom 4 år	inom 5 år
Yrkesinriktade program (median)	25.8	20.0	23.9	24.9	24.2	24.4
Teoretiska program (median)	15.0	11.2	14.7	10.7	15.9	13.5
Individuellt program	81.7	74.3	77.4	72.7	79.0	74.2
Utbildningar vid fristående skolor	25.0	23.8	17.1	12.8	20.2	17.7
Samtliga utbildningar	24.8	22.1	22.9	22.3	24.0	23.0

Källa: Bearbetad statistik från Skolverket

Andelen elever som saknade slutbetyg från gymnasieskolan var 2006 24 procent av dem som började gymnasieskolan fyra år tidigare. Motsvarande värden var i Halland 24,8 procent och i Västra Götaland 22,9 procent. Avhoppet från gymnasieskolan är större från de yrkesinriktade programmen än från de högskoleförberedande teoretiska programmen. Allra störst är avhoppet från det individuella programmet. Ungefär tre fjärdedelar av eleverna på detta program saknar betyg från gymnasieskolan inom fem år från att man började gymnasiet.

Överensstämmelsen mellan yrkesinriktning i gymnasieskolan och det yrke man arbetar i tre år efter avslutad utbildning är relativt låg. 39 procent av männen som gått yrkesförberedande program anser att det yrke de arbetar i inte alls stämmer överens med den utbildning man har. Motsvarande andel för kvinnorna är hela 49,6 procent. ”Träffprocenten” för gymnasieskolans yrkesförberedande program är alltså låg.

Tabell 18: Arbetets överensstämmelse med utbildningen i mars, tre år efter avslutad utbildning, bland gymnasieavgångna efter utbildningens inriktning, kön och grad av överensstämmelse

Överensstämmelse	Yrkesinriktade program		Studieförberedande program	
	Män	Kvinnor	Män	Kvinnor
Helt/till största delen	40.8	33.9	6.2	1.8
Till viss del	16.7	12.0	12.2	10.0
Inte alls	39.0	49.6	50.1	54.3
Utbildningen ej inriktad mot något område	2.5	3.1	30.1	33.4
Ej svar	1.0	1.3	1.4	0.5
Totalt	100.0	100.0	100.0	100.0

Källa: SCB

Av dem som gått yrkesinriktade program i gymnasieskolan har 68,8 procent av männen och 53,0 procent av kvinnorna arbete tre år efter avslutad utbildning. 12,1 procent av männen var arbetslösa eller i arbetsmarknadspolitiska åtgärder. Motsvarande andel för kvinnorna var 11,4 procent.

Sammantaget kan man konstatera att övergången från gymnasieskolan till arbetslivet är problematisk för många. Övergången kompliceras för dem som lämnar gymnasieskolan utan godkända betyg eller som väljer en yrkesutbildning som har en svag efterfrågan på arbetsmarknaden.

3.5 Ohälsa

De senaste tio åren har medellivslängden för män i Västra Götaland ökat med ett år till 78,3 år och med ett halvt år till 82,6 för kvinnor. I Halland har männens medellivslängd ökat med 0,5 år till 79,3 och kvinnornas med ett år till 83,6. Västsverige har därmed en längre medellivslängd än i riket i genomsnitt.

Andelen av befolkningen som anser att de har en långvarig sjukdom ökar och är nu 51,2 procent i Västra Götaland och 48,7 procent i Halland.⁹ Andelen som anger att de har nedsatt arbetsförmåga på grund av långvarig sjukdom ligger konstant på drygt en av tio. Den upplevda hälsan är genomgående något sämre för kvinnor. Skillnaderna är störst då det gäller nedsatt arbetsförmåga som gäller cirka 15 procent av kvinnorna och 10 procent av männen.

Det finns egentligen inga starka signaler om ökad ohälsa i befolkningen. Livslängden ökar, rökningen minskar och ökningen av antalet överviktiga har bromsats upp. Trots det har frånvaron och utslagningen från arbetslivet ökat dramatiskt under de senaste tio åren. Sjukdomar och andra orsaker som leder till oförmåga att arbeta ger nu både individer och samhälle stora problem.

För att belysa ohälsan brukar begreppet ohälsotal användas. Ohälsotalet beskriver frånvaro från arbetslivet p.g.a. sjukdom och där bortfallet av arbetsinkomsterna ersätts med sjukpenning, rehabiliteringspenning och sjuk- eller aktivitetsersättning (tidigare sjukbidrag / förtidspension). Ohälsotalet är det samlade måttet för denna frånvaro och uttrycks i antal dagar per inskriven försäkrad.

Ohälsotalet i Västsverige ligger våren 2007 på cirka 42 dagar, i stort samma nivå som år 2002. Kvinnors ohälsotal ligger högt över männens (50,9 respektive 32,3). Lägst är ohälsotalen i Halland och Göteborgsregionen. Bland kommunalförbunden i Västra Götaland är ohälsotalet högst i Fyrbodalen som är den del av Västra Götaland som haft de största svängningarna på arbetsmarknaden under de senaste tio åren.

Tabell 19: Ohälsotalet för män och kvinnor, april 2007

	Män	Kvinnor	Båda könen
Göteborgsregionen, median	29.9	46.9	38.7
Fyrbodalen, median	35.9	56.2	45.5
Sjuhäradsregionen, median	33.3	52.9	43.2
Skaraborg, median	32.2	53.7	43.8
Halland	27.9	42.4	35.1
Västra Götaland	32.8	49.1	40.8
Västsverige, median	32.3	50.9	42.0
Riket	31.6	47.6	39.5

Källa: Försäkringskassan

Det är svårt att med säkerhet analysera orsakerna till de stora skillnaderna i ohälsotal mellan Västsveriges olika delar. Några strikt vetenskapliga studier som belyser problematiken finns inte. Ohälsotalets nivå och utveckling tycks kunna bero på folkmängdsutveckling, arbetsmarknadens sammansättning och utveckling samt på kulturella skillnader. Storstädernas bredare arbetsmarknad med fler möjligheter att byta arbetsplats och en kontinuerlig tillväxt av nya jobb är en förklaring till att ohälsotalet är betydligt lägre i storstadsområdena. Sjukfrånvaro med psykiska orsaker som olika former av utmattning är dock vanligast i storstäderna och gäller främst yngre och medelålders personer. Stor inflyttning och växande arbetsmarknad kan också vara en av förklaringarna till de mycket låga ohälsotalen i Halland.

Det finns sammanlagt indikatorer som pekar mot generellt höga ohälsotal i relativt sett mer perifera orter i förhållande till större centrum i de lokala arbetsmarknaderna. Orter som

⁹ Förekomst av långvarig sjukdom i ett invånarperspektiv definieras som att invånaren själv anger att hon/han antingen får regelbunden medicinsk behandling, har svåra besvär eller har nedsatt arbetsförmåga till följd av långvarig sjukdom. Besvären ska ha pågått en längre tid och läkarkontakt ska vara tagen. Källa: SCB, www.scb.se, databasen ULF (Undersökning av befolkningens levnadsförhållanden)

dessutom ofta uppfattas ha relativt låg attraktivitet i en allt mer kunskapsorienterad ekonomi vilket lett till utflyttning av ungdomar etc.

Ohälsotalet innefattar bland annat personer med sjukersättning och aktivitetsersättning. Även om avsevärda ansträngningar genomförts för att de som har sjukersättning ska kunna komma tillbaka i arbete har, de flesta inte den möjligheten. Vid årsskiftet 2006/2007 uppbar fler än 112 000 invånare sjuk- eller aktivitetsersättning. Det motsvarar 10,7 procent av befolkningen mellan 16 och 64 år, 12 procent av kvinnorna och närmare 8 procent av männen. Var tionde invånare i vad som brukar betecknas som arbetsför ålder i Västsverige har således sjuk- eller aktivitetsersättning.

Tabell 20: Sjukersättning/aktivitetsersättning i december 2003 och 2006

Antal personer

	2003			2006		
	Samtliga	Kvinnor	Män	Samtliga	Kvinnor	Män
Halland	13 968	8 191	5 777	14 968	9 068	5 900
Västra Götaland	89 042	52 120	36 922	97 355	58 702	38 653
Västsverige	103 010	60 311	42 699	112 323	67 770	44 553
Riket	507 289	296 123	211 166	554 897	331 416	223 481

Källa: Försäkringskassan

3.6 Försörjningsstöd

Beroende av ekonomiskt bistånd från samhället riskerar leda till ytterligare utanförskap. Barn som växer upp i familjer med långvarigt socialbidrag löper större risk att dö tidigt, har kortare utbildning och får större hälsoproblem. Andelen av befolkningen som behöver ekonomiskt bistånd kan därför ses som en långsiktig indikator på delaktighet.

Tabell 21: Antal biståndsmottagare 2000 och 2006 i Västsverige och riket

	Antal biståndsmottagare		Befolkning 2006	Per 1000 invånare
	2000	2006		
Göteborgsregionen	66 361	46 818	817 185	57,3
Sjuhärad	9 494	7 977	206 716	38,6
Fyrbodalsregionen	12 800	9 601	258 625	37,1
Skaraborg	9 850	7 473	255 758	29,2
Halland	13 334	8 031	288 859	27,8
Västra Götaland	98 505	71 869	1 538 284	46,7
Västsverige	111 839	79 900	1 827 143	43,7
Riket	522 242	392 466	9 113 257	43,1

Källa: SCB

Antalet invånare som någon gång under ett år får socialbidrag har minskat under 2000-talet. År 2000 fick knappt 112 000 personer i Västsverige ekonomiskt bistånd någon gång under året jämfört med knappt 80 000 i dag, en minskning med 30 procent. En stor del av det ekonomiska biståndet går till utrikes födda och flyktingar. I Västsverige svarade denna grupp 2006 för cirka 60 procent av biståndet.

De samlade utbetalningarna av ekonomiskt bistånd i Västsverige uppgick år 2006 till närmare 1,8 miljarder kronor. Det innebär en minskning jämfört med 2,1 miljarder kronor sedan 2000. Göteborgsregionen har högst kostnader per invånare och betydligt högre andel hushåll med behov av socialbidrag än övriga delar av Västra Götaland. Kostnaderna per invånare är tre gånger så stora som i Skaraborg och mer än dubbelt så höga som i Fyrbodalsregionen och Sjuhärad.

3.7 Urbana utvecklingsfrågor

De större städernas styrka ligger i dess mångfald, skaparkraft och kreativitet. Tillväxt och social utveckling har de senaste tio åren i många avseenden varit positiv. Samtidigt finns växande problem med tendenser till ökande klyftor mellan dem som har och de som saknar arbete och utbildning. Trots positiv tendens på arbetsmarknaden de senaste två åren finns betydande skillnader i sysselsättningsgrad mellan kvinnor och män och mellan inrikes och utrikes födda. I flera avseenden är situationen också oroande för ungdomar. Relativt många har inte uppnått grundskolans och gymnasieskolans mål och arbetsmarknaden för ungdomar är osäker.

I landets större städer finns en tydlig boendesegregation¹⁰ alltmer efter etniska skiljelinjer genom att den utrikes födda befolkningen är kraftigt överrepresenterad i områden med låg sysselsättningsgrad bland boende. Många av de bostadsområden som idag är socialt utsatta var det även under slutet av 1980-talet. Utvecklingstrenderna kan vara mycket lokala. Ett område kan ha blivit mindre socialt utsatt medan ett annat intilliggande område kan ha blivit mer socialt utsatt. En färsk undersökning av boendesegregation under perioden 1990-2002¹¹ pekar på att det skett en markant ökning av den etniska segregationen men inte av den ekonomiska. Trots positiv förändring i en del avseenden kan utvecklingen dock tolkas som att det finns relativt stora grupper i befolkningen som har hamnat i en varierande grad av ett permanent utanförskap. Den sociala och etniska segregationen är en allvarlig riskfaktor som påverkar såväl demokrati som välfärd om inte utvecklingen kan brytas.

Det är i Västsveriges större städer dvs. Göteborg, Trollhättan, Borås och Halmstad som problembilden är mest påtaglig. I nedanstående tabell speglas de inomgeografiska skillnaderna genom att sysselsättningsgrad, arbetslöshet, bidragsberoende, utbildningsnivå och ohälsotal jämförs i ett urval s.k. utsatta¹² stadsdelar med städerna som helhet.

Städer/stadsdelar	Förvärvsfrekvens 20-64 år 2005 (%)	Öppet arbetslösa 18-64 år 2006 (%)	Andel bidrags- hushåll år 2005 (%)	Andel med efter- gymnasial utbild- ning 2006 (%)	Ohälsotal 16-64 år 2006 (%)
Totalt Göteborg	70,7	4,1	7,6	45,1	42,2
Bergsjön	43,5	7,5	35,6	23,0	57,2
Biskopsgården	60,7	5,8	15,0	24,6	61,2
Gunnared	55,1	7,5	23,0	22,3	62,1
Lärjedalen	54,9	6,8	28,8	23,9	51,4
Totalt Trollhättan	75,5	4,3	4,9	29,2	40,2
Kronogården	50,9	8,1	17,9	20,0	57,8
Totalt Halmstad	75,7	3,2	3,7	40,3	43,2
Andersberg	46,7	7,3	Uppgift saknas	23,8	62,6
Totalt Borås	76,0 ¹³	3,9 ¹⁵	6	29	32,3
Hässleholmen	52,0 ¹⁴	Uppgift saknas ¹⁶	21	25	41,7

¹⁰ boendesegregation kan definieras som geografisk separation mellan olika befolkningsgrupper (definierade utifrån ekonomiska, sociala, etniska eller demografiska faktorer). Den fysiska separationen uppfattas också som en manifestation av social distans mellan olika befolkningsgrupper. Segregation kan vara ett uttryck för bristande integration, men den rumsliga åtskillnad som segregation innebär leder inte nödvändigtvis till bristande integration i samhället. Prop. 1997/98:165 *Utveckling och rättvisa en politik för storstaden på 2000-talet* samt Boverket (2004:b): *Integration och segregation i boendet*.

¹¹ Social rapport 2006, Socialstyrelsen

¹² Begreppet utsatta bostadsområden associerar ursprungligen till förortsområden i storstäderna med en befolkning vars inkomster ligger långt under genomsnittet. Det associerar också till den fysiska och bostadssociala miljö som kännetecknar områdena. SOU 1998:25, *Tre städer*

¹³ Avser 2006

¹⁴ Avser 2006

¹⁵ Avser öppet arbetslösa i åldersgruppen 16-64 år

Uppgifterna i tabellen ovan, bekräftar att för de aktuella städerna finns stadsdelar och invånare som befinner sig i en särskilt utsatt position. Samtidigt bör understrykas att bland invånarna i de aktuella områdena finns en initiativkraft och potential som måste tas till vara i det regionala utvecklingsarbetet.

Liknande problembild finns även i andra större kommuner i Västsverige.

Ett annat utmärkande drag i de större städerna är invandringens betydelse för befolkningstillväxten. Under 2006 ökade flyktinginvandringen till Sverige kraftigt. Omkring 30 000 personer fick uppehållstillstånd totalt i riket jämfört med ca 10 000 år 2005. Även de kommande åren förväntas flyktinginvandringen till Sverige vara hög pga. oroligheterna i världen. Göteborg, Trollhättan, Borås och Halmstad har i nämnd ordning varit de största mottagarna av flyktingar i Västsverige under 2006. Tillsammans svarade städerna för drygt 60 procent av totala antalet mottagna flyktingar i regionen förra året. Det totala antalet uppgick till ca 5 000 personer. En nyckelfråga är nyanländas etablering och möjligheter till arbete och försörjning. Ökad interkommunal och regional samverkan i mottagande av nyanlända flyktingar och av personer med utländsk bakgrund är här av stor vikt.

Urbana utvecklingsinsatser med inriktning på ökad sysselsättning och kompetensutveckling är mot den tecknade bakgrunden av stor betydelse för den regionala tillväxten och sysselsättningen i Västsverige.

¹⁶ Uppgift saknas för primärområdet Hässleholmen. För stadsdelen Brämhult där Hässleholmen ingår var den öppna arbetslösheten 4,3 procent i åldersgruppen 16-64 år. För ungdomar 18-24 år var den öppna arbetslösheten totalt för Borås stad 5,1 procent och i stadsdelen Brämhult 6,5 procent.

3.8 SWOT-analys

Styrkor	Svagheter
<ul style="list-style-type: none"> • Hög andel förvärvsarbetande vilket gynnar arbetskraftsförsörjningen • Låg arbetslöshet i ett internationellt perspektiv • Inflyttning som leder till ökad dynamik och växande marknader • Hög utbildningsnivå i befolkningen • Dynamisk mångfald/befolkning med olika bakgrund och mångkulturell erfarenhet • Väl utbyggt och varierat utbildningssystem • Växande tjänstesektor • Många SME* med hög flexibilitet • Stark folkrörelsetradition <p data-bbox="167 1238 536 1263">* SME = Små och Medelstora företag</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Svaga grupper bland ungdomarna har svårt att komma in på arbetsmarknaden • För många ungdomar har ofullständig grundutbildning • För många personer med utländsk bakgrund har bristande kunskaper i svenska • Många SME* har låg utbildningsnivå och få kontakter med utbildning och FoU • Nyföretagandet är för litet • För liten andel av SME* drivs av kvinnor • Kvinnor startar ofta företag i branscher med små tillväxtpotentialer • Könnssegregerad arbetsmarknad och traditionella studie- och yrkesval • Kompetens och erfarenheter hos personer med utländsk bakgrund tas inte till vara • Ökande regional obalans med olika inomregionala förutsättningar • Stort utanförskap i vissa stadsdelar i de större städerna • Fördomar och strukturer i samhället förbises som hinder för integration • Höga ohälsotal i delar av Västsverige

Möjligheter	Hot:
<ul style="list-style-type: none"> • Innovativt och långsiktigt samarbete mellan myndigheter, organisationer, föreningsliv och arbetsgivare • Strukturella förändringar i ”matchningssystemet” • Bättre omvärldsbevakning och omställningsförmåga på arbetsplatser • Stimulans av entreprenörskap på alla nivåer i utbildningssystemet • Stimulans av entreprenörskap bland anställda • Bättre tillvaratagande av kunskaper och erfarenheter hos personer med utländsk bakgrund • Utökad satsning på företagande inom alla diskrimineringsområden • Ökat internationellt utbyte • Satsning på företagarrådgivning för kvinnor och personer med utländsk bakgrund • Ökade insatser för att minska långtidssjukskrivningarna • Samverkanssystem för kompetensutveckling 	<ul style="list-style-type: none"> • Utanförskapet ökar genom att grupper som står utanför arbetsmarknaden blir större • Misslyckad integration och sociala motsättningar kan leda till social oro • Bristande matchning mellan utbud och efterfrågan på arbetsmarknaden begränsar tillväxten • Storföretagsberoende arbetsmarknad kan skapa strukturkriser i industriberoende regioner • Demografisk utveckling som kan leda till brist på arbetskraft

4. Prioriteringar och genomförande

4.1 Övergripande program mål

Det övergripande målet för det nationella strukturfondsprogrammet är

Ökad tillväxt genom god kompetensförsörjning samt ett ökat arbetskraftsutbud.

Företagande, samt bättre integration i arbetslivet ska särskilt prioriteras, liksom ungas etablering på arbetsmarknaden

4.2 Strategi

Utgångspunkten för genomförandet av den västsvenska Regionala planen för socialfonden är att insatserna ska bidra till en utveckling av arbetsmarknaden som överensstämmer med målen i den nationella strategin för regional konkurrenskraft, entreprenörskap och sysselsättning samt de regionala visionerna/strategierna för Halland och Västra Götaland. Dessa utgångspunkter är gemensamma för alla strukturfondsinsatser i Västsverige oavsett om de finansieras från regionalfonden eller socialfonden.

Insatser för att främja kompetensutveckling, ökat arbetskraftsutbud och minskat utanförskap är centrala delar av det västsvenska utvecklingsarbetet. Trots att Västsverige i många avseenden har en positiv utveckling finns strukturella problem på arbetsmarknaden som långsiktigt måste lösas för att stärka den regionala konkurrenskraften. Uppgifterna vi står inför är att bidra till en kunskapsdriven näringslivsutveckling, höja kompetensnivån på arbetsmarknaden och att underlätta inträdet på arbetsmarknaden för alla grupper i befolkningen.

I den nationella strategin för regional konkurrenskraft, entreprenörskap och sysselsättning slås fast att arbetsmarknadspolitiken måste effektiviseras och arbetslinjen tydliggöras så att ökade resurser kan säkerställas för matchningen mellan arbets sökande och lediga jobb.

Arbetsmarknadspolitiken ska bidra till att människor så snabbt som möjligt kan gå från ett arbete till ett annat, eller från arbetslöshet till ett arbete på den reguljära arbetsmarknaden.

Erfarenheterna från tidigare utvecklingsarbete pekar på behovet av att förena arbetsgivarnas behov med individernas och att förbättra matchningen av utbud och efterfrågan på arbetskraft. För att möta både individernas och arbetsgivarnas behov behövs insatser som underlättar inträdet på arbetsmarknaden, som underlättar företagets rekrytering och som långsiktigt bygger upp kunskapsnivån på den Västsvenska arbetsmarknaden.

De övergripande målen för Nationella socialfondsprogrammet och den västsvenska Regionala planen för socialfonden handlar ytterst om att bryta de mönster som kännetecknar ”baksidan på den västsvenska medaljen”. I fokus står dels utveckling och omställning i arbetslivet dels möjligheter till arbete för dem som står utanför arbetsmarknaden. För att göra detta möjligt krävs insatser för att stärka individerna och insatser för att, genom kompetensutveckling, effektivisera och samordna de insatser som görs av olika aktörer.

För att på bästa sätt bryta den könssegregerade arbetsmarknaden krävs satsningar riktade till både män och kvinnor. Kvinnor har idag en större tendens att bryta in på mansdominerad mark än vad män har på kvinnodominerad. Satsningar bör därför göras för att stimulera män att gå in i kvinnodominerade yrken, och med det skulle arbetet gå i enhetlighet med uppsatta jämställdhetsmål om att bryta den könssegregerade arbetsmarknaden.

Samtidigt behövs fortsatta satsningar på främst lågutbildade kvinnor, med samma syfte, exempelvis inom vård och omsorg.

Jämställdhetsaspekten skall tydligt framgå av alla insatser som skall genomföras.

Uppdragen som följer av målen har flera mycket tydliga beröringspunkter med de regionala tillväxtprogrammen och regionalfondsprogrammet. Det gäller t.ex. utbildning i vid mening – livslångt lärande – som i allra högsta grad är relevant för programområde 1; *Kompetensförsörjning*.

På motsvarande sätt förhåller det sig med de delar av tillväxtprogrammen som är inriktade på deltagande i arbetslivet. Dessa är i särskilt hög grad relevanta för målen och målgrupper för programområde 2; *Ökat arbetskraftsutbud*.

Av styrande strategisk betydelse är också satsningar kopplade till utveckling av entreprenörskap, företagande och upplevelsesektorn.

Likabehandling i arbetslivet skall främjas liksom mångfaldsfrågorna och vinsterna med dessa, när det gäller en arbetsplats innovationsförmåga, förmåga att fånga upp nya kundkategorier/behov, internationalisering etc.

Jämställdhet och tillgänglighet skall på ett tydligt sätt genomsyra insatserna.

Hållbar stadsutveckling är ett särskilt programområde inom ramen för regionalfondsprogrammet. I dess åtgärdsdokument sker en precisering av resultat och aktivitetsmål samt beskrivningar av aktiviteter inom programområdet för Göteborg. De insatser för hållbar

stadsutveckling som är möjliga att genomföra med hjälp av regionalfondsmedel behöver dock kompletteras med de sysselsättningsfrämjande insatser som är stödbara inom socialfonden.

Urbana utvecklingsfrågor och den hållbara stadsutvecklingens sociala dimension har en strategisk betydelse för ökad regional konkurrenskraft och sysselsättning i Västsverige. Detta är framförallt aktuellt för Göteborg, Trollhättan, Borås och Halmstad. Utsatta stadsdelar i dessa städer skall särskilt beaktas inom programområde två för ökad förvärvsfrekvens och minskad andel familjer med långvarigt beroende av försörjningsstöd. Andra större kommuner i Västsverige, med liknande problem, kan också komma i fråga. Strukturpåverkande åtgärder som motverkar diskriminering och främjar likabehandling är av stor vikt liksom aktiviteter som förbättrar individens möjligheter till arbete, höjer utbildningsnivån och underlättar för ungas etablering i arbetslivet. Prioriterade målgrupper i det urbana utvecklingsarbetet är unga vuxna, nyanlända flyktingar samt personer med utländsk bakgrund som bott i Sverige länge utan att komma in i arbetslivet.

Individens delaktighet - ett hela staden perspektiv, samt breda partnerskap betonas i genomförandet. Hänsyn skall också tas till de samverkansöverenskommelser som tecknas inom ramen för de lokala utvecklingsavtalen. Att samverka och utbyta erfarenheter med andra städer i Sverige och internationellt skapar också mervärde.

Analysen pekar vidare på regional obalans. Planens genomförande bör stödja en utveckling i riktning för att utjämna denna obalans.

Den sociala ekonomin utgör en av flera viktiga aktörer för att utveckla nya källor till sysselsättning inom exempelvis tjänstesektorn samt också för utveckling av lärande miljöer och ungas rehabilitering för att underlätta dessas etablering på arbetsmarknaden.

Internationalisering och globalisering är idag viktiga perspektiv i kompetensutvecklingen. I den Europeiska strategin lyfts den europeiska dimensionen fram i kompetensutvecklingen. Det är därför angeläget att planen, inom såväl programområde 1, och om möjligt även programområde 2, kan stimulera utvecklingen av projekt som genomförs i ett europeiskt perspektiv.

Regionala planen för Socialfonden i Västsverige har individen som målgrupp till skillnad mot det Regionala strukturfondsprogrammet för Västsverige som har små och medelstora företag som målgrupp. Utgångspunkten för aktiviteter inom det Regionala Strukturfondsprogrammet tar sig alltså uttryck i ett företagsperspektiv, medan den regionala planen för socialfonden syftar till att stärka den enskilde individens kompetens i olika avseenden, kopplade till en regional tillväxt.

Individperspektivet kan också omfatta insatser som handlar om attitydförändringar, rådgivning eller direkt nyföretagande inom målgrupperna för respektive programområde.

Den globala ekonomiska krisen, den begynnande lågkonjunkturen och den utsatta situation som viktiga västsvenska industribranscher har hamnat i under hösten 2008, utgör, tillsammans med den genomförda analysen av 2008 års prioriterade och beslutade projekt (SFP:s protokoll 20081030), en strategisk utgångspunkt för kommande års prioriteringar.

Satsningarna som görs med medel ur Europeiska socialfonden skall vara av långsiktig, strategisk karaktär. Detta tar sig uttryck i de riktlinjer som partnerskapet fastställer för framtagande av förslag till prioriteringar. Riktlinjerna bygger på den regionala planens strategi, omfattning och målgrupper. De synliggörs för projektsökanden via interaktiv länk kopplad

direkt till aktuell utlysning, så att transparens erhålls mellan utlysning, valbart projekt och strukturfondspartnerskapets prioritering. (Riktlinjer se bilaga 3)

4.3 Programområden

Programområde 1: Kompetensförsörjning

Bakgrund

Målen och målgrupperna för programområde 1 är breda.

Programområdet bidrar till att tillgodose behovet av nya kunskaper i arbetslivet och yrkesutbildad arbetskraft i Västsverige. I ett vidare perspektiv handlar det också om att kompetensutveckling ska underlätta en geografisk och yrkesmässig rörlighet bland yrkesverksamma.

Inom programområdet kommer tillgängliga resurser svara för ca 30 procent av den samlade ekonomiska ramen. Samordning mellan regionalfonden och socialfonden ger vidgade ekonomiska ramar.

Jämställdhetsintegrering och tillgänglighet för funktionsnedsatta skall på ett tydligt sätt genomsyra insatserna.

Mål

Satsningarna på kompetensutveckling i programområde 1 bidrar till den europeiska sysselsättningsstrategins mål om tillväxt, konkurrenskraft, social och ekonomisk utveckling genom att fokusera på följande mål:

Programmål 1:

- Bidra till kompetensutveckling som underlättar för sysselsatta kvinnor och män att utvecklas i takt med arbetslivets krav.

Programmål 2

- Bidra till ökade kunskaper i arbetslivet om hur diskriminering motverkas och likabehandling främjas.

Programmål 3

- Bidra till ökade kunskaper i arbetslivet om hur långtidssjukskrivningar kan förebyggas.

Kvantifierade mål

41 000 individer skall få del i kompetensutveckling.

Minst 75 % av projekt med stöd i förprojekteringsfas skall gå vidare till genomförandefas.

Antal individer som deltagit i projekt för att öka kunskapen om hur diskriminering kan motverkas och likabehandling främjas skall uppgå till minst 4 100.

Antal individer som deltagit i projekt för att förhindra långtidssjukskrivningar skall uppgå till minst 4 100.

Årsvis kvantitativ resultatfördelning	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	Totalt
Individer i kompetensutveckling	0	10 000	6 500	7 000	6 500	6 000	5 000	41 000
Individer i projekt för ökad kunskap om att motverka diskriminering och främja likabehandling	0	1 000	650	700	650	600	500	4 100
Individer i projekt för att förhindra långtidssjukskrivning	0	1 000	650	700	650	600	500	4 100

Prioritering av målgruppen

Diskriminering skall bekämpas och likabehandling i arbetslivet skall främjas. Planens avsikt är att bidra till att bryta den traditionella uppdelningen av arbetsmarknaden.

Globaliseringen och en ökad invandring skapar nya behov och marknader, som skall tillgodoses. För det krävs bättre kunskap om olika gruppers behov och preferenser.

Förprojektering skall alltid genomföras. Med utgångspunkt från att det blir större projekt finns det ett mervärde i att förprojektering genomförs gemensamt för flera arbetsgivare, exempelvis yrkesgrupps- eller branschvis eller av arbetsgivare inom beskrivna tillväxtområden

Kraven på prioriteringar är tydliga. Ur ett västsvensk perspektiv framstår det som särskilt angeläget att på arbetsmarknaden utveckla metoder och system, anpassade till målgruppen, för kompetensutveckling bland sysselsatta för att dessa skall utvecklas i takt med arbetslivets krav. Även kompetensutveckling bland småföretagare är viktigt, liksom bland lågutbildade kvinnor inom exempelvis vård och omsorg.

Också sektorer och arbetsgivare som står inför generationsskiftet både vad avser ägande och personal utgör prioriterade sektorer, liksom satsningar på kompetensutveckling med fokus på nytt och/eller utvecklat entreprenörskap och företagande (*inkl "soloföretag"*) inom såväl privat, som offentlig och social sektor.

Målgruppen består också av personer verksamma i organisationer som tillhör det lokala/regionala systemet för stöd för individers kompetensutveckling såsom vägledare, personal på lärcentrum, personal inom vuxenutbildning, näringslivssekretare, arbetsmarknadssekreterare, arbetsförmedlare, nyföretagarrådgivare, personal på försäkringskassa, medarbetare på högskolor och universitet, utbildningsföretag, men även personer/grupper i olika ledande befattningar. Syftet är att öka kunskap om hur diskriminering skall motverkas, likabehandling främjas samt långtidssjukskrivningar kan förebyggas, samt att bidra till positivare attityd till entreprenörskap och företagande.

Projektägare

Projektägare kan vara aktörer både inom offentlig och privat sektor, t.ex. arbetsmarknadens organisationer, självstyrelseorgan, landsting, kommun, kommunalförbund, arbetsförmedlingen, försäkringskassan, ideella organisationer, sammanslutningar och företag inom den sociala ekonomin, högskolor och andra utbildningsanordnare och företag.

Beskrivning av och exempel på aktiviteter

Aktiviteter som stödjer insatser för att bidra till bredare och/eller fördjupade arbetsuppgifter

bland alla anställda genom kompetensutveckling inom såväl privat som offentlig och social sektor. Aktiviteterna skall bidra till att alla anställda skall utvecklas i takt med arbetslivets krav och förbereds på nya uppgifter i verksamheter som utvecklas och företag som vill och kan växa. Aktiviteterna skall även bidra till ökad rörlighet på arbetsmarknaden, samt bidra till att bryta den traditionella uppdelningen av arbetsmarknaden.

Andra exempel på aktiviteter som bidrar till bredare och/eller fördjupade arbetsuppgifter är exempelvis:

- Utbyte mellan arbetsplatser och/eller organisationer (både regionalt, nationellt och internationellt) där sysselsatta kvinnor och män under en begränsad tid får praktisera vid en annan arbetsplats, i syfte att bredda kompetensen, stimulera nytänkande och öka rörligheten.
- Ökade kunskaper i hur man bedriver förändrings- och/eller utvecklingsarbete, verksamhetsanalys kopplat till omvärldsbevakning. Okonventionella arbetsmetoder kan med fördel användas för att öka kreativiteten och stimulera nytänkande och entreprenörskap.

Aktiviteter som kan bidra till att fler startar företag och till att befintliga företagare kan utveckla sin verksamhet, såsom

- Bransch- och företagsinriktad SFI-undervisning som kombineras med starta eget utbildning och rådgivning för personer med utländsk bakgrund som vill starta företag.
- Samordningsinsatser som sker i samverkan mellan olika rådgivningsaktörer för att öka tillgängligheten, säkra kvaliteten på rådgivningstjänsterna och öka kunskaperna om olika målgruppers behov och situation.
- Flexibla och målgruppsanpassade utbildningsformer, som kopplas till mentorskap, coachning och handledning.
- Erfarenhets- och kunskapsutbyte genom bland annat nätverk mellan arbetsplatser och/eller organisationer, såväl nationellt som internationellt.

Aktiviteter i form av kompetensutveckling vad gäller entreprenörskap och regelverket kring företagande.

För att utveckla ett starkt entreprenörskap och entreprenöriellt tänkande behöver man utveckla stödjande system i samhällsstrukturen som stimulerar individen, inte minst unga människor, till att engagera sig i entreprenöriella aktiviteter.

Centralt är att utveckla insatser för att förbättra attityder och kunskaper kring entreprenörskap i utbildningssystemet. Aktiviteter kan vara kompetensutveckling av lärare kring kreativt tänkande och entreprenörskap, men också kompetensutveckling av studie och yrkesvägledare kring rådgivning, information och attityder till entreprenörskap. Även andra aktiviteter som främjar ett entreprenöriellt tänkande inom offentlig förvaltning kan stimuleras, inte minst vad avser det sociala företagandet.

Aktiviteter som bidrar till en vidgad användning av kunskap och kompetens.

Globaliseringen innebär att vi måste vidga synen på kunskaper och kompetens för att bredda rekryteringsbasen, som bl.a. består av många utrikes födda, till arbetsmarknaden.

Insiktsskapande aktiviteter som leder till nya sätt att bedöma olika kompetenser för att få olika perspektiv på kunskap och kompetens (t ex genus- och mångfaldsperspektiv). Dessa aktiviteter kan samordnas med olika valideringsaktiviteter. Insatsen kan även stimulera ökad rörlighet, såväl inom organisationen som regionalt och internationellt. Kulturkompetens och språklig mångfald skall ses som en tillgång.

Aktiviteter som främjar likabehandling i arbetslivet, samt främjar tillväxt och sysselsättning, såsom

- Spridning och användning av beprövade metoder/verktyg som integrerar samtliga diskrimineringsområden för att utveckla arbetsorganisationen/verksamheten och kompetensen hos medarbetare.
- Gränsöverskridande kommunikation och möten, t ex genom utbildningar som ökar den interkulturella kompetensen.
- Interkulturellt ledarskap. Kompetensutveckling av chefer och nyckelpersoner i syfte att öka kunskaperna i hur man leder olikheter och hanterar gruppdynamiken i en mångkulturell organisation.
- Öka kunskapen om mänskliga rättigheter, likabehandling och diskrimineringslagstiftningen. Utbildningsinsatser och okonventionella, insiktsskapande metoder för att öka medvetenheten om egna värderingar och för att förändra fördomsfulla attityder.

Aktiviteter i form av kompetensutveckling av aktörer inom det regionala innovationssystemet

i syfte att eftersträva jämställdhet och mångfald hos nya och befintliga arbetsgivare, samt också stimulering av fördjupad samverkan mellan aktörer inom det lokala/regionala systemet för stöd för individers kompetensutveckling.

Aktiviteter i form av efterfrågestyrd kompetensutveckling för personer i ledande befattning och sysselsatta inom privat, offentlig och social sektor, samt aktiviteter i form av kompetensutveckling som syftar till att motverka ohälsa och främja hälsa på arbetsplatsen i syfte att stärka individens position på arbetsmarknaden.

Transnationell verksamhet

Transnationellt samarbete är en möjlighet som skall kunna väljas som ett utvecklingsverktyg, att ta innehållet och resultaten i den verksamhet som beviljats till nya och mer utvecklade former. Målet är att använda transnationellt samarbete både som ett verktyg för innovation, dvs. inhämtning av nya idéer och som ett verktyg för strategisk påverkan.

Transnationell verksamhet kan ske i projekt som arbetar med ett utvecklingsarbete på lokal regional eller nationell nivå och då i ett samarbete med ett eller flera andra projekt i andra medlemsstater i EU. Denna typ av transnationell verksamhet bör inte överstiga 20 procent av en beslutad projektbudget. I större projekt bör denna del av budgeten vara betydligt lägre.

Programområde 2: Ökat arbetskraftsutbud

Bakgrunden

Totalt beräknas ca 20 procent av den totala befolkningen i åldrarna 20-64 år av olika skäl stå utanför den ordinarie arbetsmarknaden. Förutom att utanförskapet orsakar stort socialt lidande, innebär det också ett stort slöseri med mänskliga och ekonomiska resurser. Att öka sysselsättning är därför av stor betydelse för en hållbar tillväxt i samhället, och för att skapa sammanhållning och integration.

Här kan påpekas hur de tillväxtinriktade åtgärderna i regionalfondsprogrammet utgör en viktig förutsättning för åtgärderna i socialfondsprogrammet. En hög efterfrågan på arbetskraft i samhället ökar självfallet möjligheterna för personer som står långt från arbetsmarknaden. Därutöver kan mer strukturellt inriktade åtgärder behövas.

Det finns ett antal metoder som traditionellt sett har använts och i vissa fall inte visat sig fungera tillfredsställande. För att möta de utmaningar som finns i Programområde 2 krävs nya innovativa grepp som leder till de uppsatta målen. I detta fall är det även av stort värde att främja strategiskt påverkansarbete vilket innebär att aktörerna i ett projekt redan i det förberedande stadiet av projektet fokuserar på vilken kunskap som efterfrågas och vilka kontakter som behövs för ett effektivt genomförande och åstadkomma förändring och skapa genomslag för framkomna resultat.

Nya och fördjupade samverkansformer kommer att spela en avgörande roll i detta arbete.

Samordningsförbund med en för myndigheterna gemensam styrelse och gemensamma resurser ger en god struktur för att rehabilitera personer med olika förutsättning till arbetsmarknaden. Sociala kooperativ och ideella organisationer har en viktig roll att spela som mobiliserande och delaktighetskapande kraft.

Ur ett europeiskt perspektiv är det viktigt att ta tillvara erfarenheter från projekt som genomförts i andra länder under tidigare programperiod samt utveckla samarbetet, när det är möjligt, under aktuell period för utbyte med andra länder inom EU samt genomförande av gemensamma projekt.

Jämställdhetsintegrering och tillgänglighet för funktionsnedsatta skall på ett tydligt sätt genomsyra insatserna.

Mål

Satsningarna inom programområde 2 bidrar till att den europeiska sysselsättningsstrategins mål uppnås genom att fokusera på följande mål:

Programmål 1:

Bidra till att kvinnor och män som står långt från arbetsmarknaden utvecklas och kommer i arbete eller närmare arbetsmarknaden samt att kvinnor och män möjligheter att arbeta utifrån sina egna förutsättningar vidgas.

Programmål 2

Bidra till att underlätta ungas etablering i arbetslivet samt förebygga att unga hamnar i utanförskap.

Programmål 3:

Bidra till att underlätta för personer med utländsk bakgrund att etablera sig i arbetslivet.

Programmål 4:

Bidra till att underlätta en återgång till arbete för personer som är eller har varit långtidssjukskrivna.

Utifrån detta preciserar det nationella programmet målgrupperna till personer som:

- a) är helt arbetslösa (inkl personer med aktivitetsstöd) och inskrivna vid arbetsförmedlingen sedan minst ett år (minst 3 månader för personer i åldern 16-24 år), med särskilt fokus på personer med utländsk bakgrund eller
- b) är helt eller delvis sjukskrivna sedan minst 6 månader, eller
- c) har hel eller delvis sjuk- och aktivitetsersättning, eller
- d) erhåller ekonomiskt bistånd enligt socialtjänstlagen eller introduktionsersättning enligt lag om introduktionsersättning för flyktingar och vissa andra personer med utländsk bakgrund för sin försörjning, eller
- e) är unga och befinner sig i övergången mellan studier och arbetslivet.

Kvantifierade mål

Minst 14 000 deltagare, varav minst 3 000 med utländsk bakgrund, 1 000 unga och 4 000 långtidssjukskrivna.

Antal deltagare, som efter avslutat projekt har fått jobb eller upplever att deras möjligheter att få jobb har ökat.

Andelen deltagare i arbete, 90 dagar efter avslutat projekt skall vara minst 10 procentenheter högre än det viktade genomsnittliga resultatet för ”Särskilt anställningsstöd och Förberedande utbildning”, (eller annan reguljär åtgärd för motsvarande målgrupp) uppdelat för resp. år samt för hela programperioden.

Årsvis kvantitativ resultatfördelning	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	Totalt
Antal deltagare	0	4 000	2 000	2 000	2 000	2 000	2 000	14 000
Av deltagare, antal med utländsk bakgrund	0	1 000	400	400	400	400	400	3 000
Av deltagare, antal unga	0	300	200	200	100	100	100	1 000
Av deltagare, antal långtidssjukskrivna	0	1 200	700	600	500	500	500	4 000

Prioritering av målgruppen

Avgörande för vilka åtgärder som är mest verkningsfulla bör vara vad som bedöms som orsak till arbetslösheten. Allmänt låg efterfrågan på arbetskraft är självfallet en grundläggande orsak, vilken behandlas i det regionala strukturfondsprogrammet. I varje givet efterfrågeläge kan dock ett antal strukturella skäl identifieras, som orsak till att människor inte lyckas etablera sig på arbetsmarknaden.

Jämställdhetsaspekten skall beaktas i alla sammanhang bland nedan angivna målgrupper och aktiviteter

Faktorer som försvårar för målgruppen att få arbete

- Bristande kunskaper i svenska språket
- Brist i utbildning

- Funktionsnedsättning
- Sjukdom
- Bristande samverkan mellan myndigheter/arbetsgivare/organisationer
- Diskriminering
- Strukturer för att ta tillvara kompetenser och erfarenheter saknas

Inom ramen för de ovan angivna nationella målgrupperna kan följande regionalt prioriterade grupper urskiljas:

- Arbetslösa (inklusive unga) med utländsk bakgrund
- Nyanlända (inklusive unga) med introduktionsersättning
- Arbetslösa personer (inklusive unga) utan tidigare svensk arbetslivserfarenhet
- Arbetslösa personer som (inklusive unga) trots insatser inte lyckats etablera sig på arbetsmarknaden
- Arbetslösa (inklusive unga) med låg och/eller ofullständig utbildning
- Arbetslösa med sjukdom (inklusive unga)
- Arbetslösa med funktionsnedsättning (inklusive unga)

Projektägare

Projektägare kan vara aktörer både inom offentlig och privat sektor, t.ex. arbetsmarknadens organisationer, självstyrelseorgan, landsting, kommun, kommunalförbund, arbetsförmedlingen, försäkringskassan, ideella organisationer, sammanslutningar och företag inom den sociala ekonomin, högskolor och andra utbildningsanordnare och företag.

Beskrivning av och exempel på aktiviteter

Aktiviteter som genomförs i samverkan mellan kommuner, myndigheter, arbets- och näringsliv samt hälso- och sjukvården bör prioriteras. Åtgärderna bör vara individanpassade och utgå från ett helhetstänkande med individen i centrum.

Aktiviteter för arbetslösa med utländsk bakgrund

Angelägna insatsområden är att utveckla metoder för att bättre kunna identifiera personers kunskaper, erfarenhet och kompetens, metodutveckling av svenska för invandrare, praktik-anskaffning, matchningsåtgärder, rehabiliterande insatser i kombination med Sfi/praktik, attitydpåverkan och antidiskrimineringsarbete där målgruppen är parter på arbetsmarknaden. En regional samverkan mellan såväl offentliga som privata och andra lokala aktörer behöver utvecklas för att fler personer med utländsk bakgrund ska komma i arbete och för ett effektivare tillvaratagande av resurser.

För arbetslösa, där bristande kunskaper i svenska anses som det dominerande hindret för att få arbete, satsas på intensifierad utbildning i svenska (även ”yrkessvenska”) och vägledning i hur man söker arbete och marknadsför sig själv på svensk arbetsmarknad. Detta kombineras med särskild coachning mot arbete och/eller praktik samt, vid behov, valideringsinsatser.

Aktiviteter för arbetslösa personer som inte lyckats etablera sig på arbetsmarknaden.

Det behövs insatser som tar fasta på varje individs unika förutsättningar att utveckla en större grad av självförsörjning. För de grupper av personer med lång arbetslöshet som inte lyckats finna, få och behålla ett arbete kan individanpassade åtgärder såsom förstärkta coachnings- och matchningsinsatser, vägledning, arbetsträning och individanpassade marknadsföringsinsatser

mot arbetsmarknaden behövas. Sociala kooperativ och ideella organisationer har en viktig roll att spela som mobiliserande och delaktighetsskapande kraft.

Aktiviteter för arbetslösa med låg och/eller ofullständig utbildning

Om arbetslösheten bedöms bero på att personer saknar fullständig grundskole- eller gymnasieutbildning kan åtgärden vara att komplettera utbildningen i de delar som saknas och, om möjligt, validera förvärvade kunskaper. Utbildningsinsatserna kan med fördel kombineras med praktik.

När arbetslösheten beror på otillräcklig utbildning inriktas åtgärderna mot att höja utbildningsnivån genom kompletterande utbildning, yrkespraktik och/eller validering. Utbildnings-/valideringsinsatserna och /eller yrkespraktik kan med fördel kombineras med vägledningsinsatser för att säkerställa inriktning mot sektorer på arbetsmarknaden med efterfrågan på arbetskraft.

Aktiviteter för arbetslösa med sjukdom och/eller funktionsnedsättning

Arbetslösa personer med sjukdom och/eller olika funktionsnedsättningar som står långt ifrån arbetsmarknaden och där ordinarie insatser inom berörda myndigheter inte räcker till behöver särskilt stöd och hjälp för återgång/inträde på arbetsmarknaden. Detta kan innefatta åtgärder innebärande förberedande insatser rörande social rehabilitering, förstärkta coachinginsatser mot arbetsmarknaden, arbetsträning, vägledning och utbildning i syfte att ta tillvara kompetens och arbetsförmåga.

Aktiviteter med speciell inriktning mot unga:

Såväl ungdomsgymnasiet som vuxenutbildningen är viktiga aktörer i de aktiviteter som vänder sig till målgruppen unga. De som går ut gymnasiet utan godkända betyg eller som avbryter sina gymnasiestudier kan drabbas särskilt hårt av arbetslöshet. Bred samverkan mellan berörda parter behövs för att stödja dessa ungdomar.

Den som saknar en fullständig gymnasieutbildning behöver i första hand erbjudas kompletteringsmöjligheter, men insatserna ska även omfatta praktik, lärlingsutbildning, yrkesutbildning, yrkesvägledning, prao med mera. De behöver troligtvis samtidigt också ha tillgång till matchande motivations- och utvecklingsinsatser för att bli mer självgående, ta nästa steg i sin utvecklingskurva och därmed skapa bättre förutsättningar för etableringen i arbetslivet.

Unga med psykiatriska eller neuropsykiatriska diagnoser som beviljats sjuk- och aktivitetsersättning eller sjukpenning har under de senaste åren ökat i omfattning. Ökningen har varit särskilt markant bland unga kvinnor med olika psykiska diagnoser. Särskilda insatser skulle därför kunna prövas för dessa grupper.

Aktiviteter som bidrar till likabehandling i arbetslivet

Det krävs attitydförändringar bland arbetsgivare gällande personer med utländsk bakgrund, långtidsarbetslösa, funktionsnedsatta, 50+ etc. Ett intensifierat mångfaldsarbete på arbetsplatser, matchning och socialt ansvarstagande är möjliga vägar. Samarbete mellan universitet, kommun och näringsliv för breddad rekrytering till högskolan är också angeläget. I sådana konstellationer kan innovativa lösningar för ökad integration och mångfald utvecklas. Syftet är att minska okunskap och fördomar om arbetssökandes förutsättningar att klara av ett arbete och inte minst ge ett respektfullt och värdigt bemötande i en professionell situation. Det behövs också ett fördjupat samarbete mellan kommun, statliga myndigheter och regionala aktörer för att tackla de storstadspolitiska utmaningarna. Erfarenhets- och kunskapsutbyte med

andra städer i Sverige och utomlands kring dessa frågor höjer också kvalitén på utvecklingsarbetet.

Transnationell verksamhet

Transnationellt samarbete är en möjlighet som skall kunna väljas som ett utvecklingsverktyg, att ta innehållet och resultaten i den verksamhet som beviljats till nya och mer utvecklade former. Målet är att använda transnationellt samarbete både som ett verktyg för innovation, dvs. inhämtning av nya idéer och som ett verktyg för strategisk påverkan.

Transnationell verksamhet kan ske i projekt som arbetar med ett utvecklingsarbete på lokal regional eller nationell nivå och då i ett samarbete med ett eller flera andra projekt i andra medlemsstater i EU. Denna typ av transnationell verksamhet bör inte överstiga 20 procent av en beslutad projektbudget. I större projekt bör denna del av budgeten vara betydligt lägre.

Programområde 3: Tekniskt stöd

På initiativ av medlemsstaten får fonderna enligt artikel 46 i rådets förordning (EG) nr 1083/2006, finansiera åtgärder i samband med förberedelser, förvaltning, övervakning, utvärdering, information och kontroller avseende operativa program, samt åtgärder för att stärka den administrativa förmågan för genomförandet av fonderna, med upp till högst 4 procent av de totala medlen.

Vid den förvaltande myndigheten och den attesterande myndigheten för det nationella strukturfondsprogrammet får kostnader i samband med förberedelser, förvaltning, kontroller, utvärderingar, informationsinsatser, seminarier och datasystem finansieras av tekniskt stöd. Kostnader vid revisionsmyndigheten avseende insatser enligt artikel 62 1b i rådets förordning (EG) nr 1083/2006 kan likaså omfattas av tekniskt stöd. Även kostnader för förberedelser och genomförande av strukturfondspartnerskapens respektive övervakningskommitténs möten kan bli föremål för finansiering med tekniskt stöd.

4.4 Urvalskriterier för genomförande av programmet och de regionala ESF-planerna

De viktigaste dimensionerna inom socialfondsrelaterade projekt är att se till individens kompetens och möjligheter, att lyckas engagera berörda personer och att kunna påverka och få genomslag för resultaten.

I avsnitten nedan redogörs för fyra kriterier för genomförandet av den regionala planen för Socialfonden i Västsverige. Kriterierna syftar till att säkerställa att programmet ger ett mervärde till Lissabonstrategins inriktning på ökad tillväxt och sysselsättning. Projekt som uppfyller minst ett av dessa kriterier kan få bidrag.

Kriterierna är att projekten skall främja

1. lärande miljöer,
2. innovativ verksamhet,
3. samverkan,
4. strategiskt påverkansarbete, samt

Ett eller flera av kriterierna skall ingå i de regionalt formulerade urvalskriterier som utarbetas i samband med regionala utlysningar

För genomförandet av programområde 1 är framförallt kriterierna främja lärande miljöer, främja innovativ verksamhet samt främja strategiskt påverkansarbete viktigast.

För genomförande av programområde 2 är samtliga fyra nationella kriterier lika viktiga.

Ur regional synvinkel är även kopplingen till Regionalfondsprogrammet viktigt både vad avser programområde 1 och 2.

En fullständig bild av vilka kriterier som skall tillämpas vid olika utlysningar kommer att formuleras i samband med framtagande av de olika utlysningstexterna.

Främja lärande miljöer

Insatser som bidrar till utvecklingen av lärande miljöer kan stödjas inom ramen för socialfonden. Bakgrunden är att individens inflytande och delaktighet är en viktig förutsättning för dennes utveckling i arbetslivet.

För den sysselsatte handlar det även om vikten av att känna samhörighet och att det finns en balans mellan arbetsliv och livet i övrigt. När var och en har rätt kompetens för sina arbetsuppgifter och allas förutsättningar och förmåga tas till vara, finns bättre möjligheter att nå bra arbetsresultat och därmed målen för verksamheten. Ett bra arbetsresultat kan också uppnås via en arbetsorganisation och ledning som uppmuntrar lärande och ser kompetensutveckling som en av de viktigaste faktorerna för att utveckla verksamheten och medarbetarna.

Programmet skall främja lärande miljöer genom att stimulera till kompetensutveckling med utgångspunkt i den enskildes utvecklingsbehov, oavsett om personen är företagare eller anställd, chef eller medarbetare, och koppla denna till verksamhetens mål.

Kompetensutveckling bidrar till att individen bättre kan möta framtida omställningar på arbetsplatsen och öka sin anställningsbarhet totalt sett.

För att lärande miljöer skall kunna utvecklas krävs ytterligare kunskaper om hur lärandet förändras i det moderna arbetslivet, vad som sker i övergångarna mellan studier och arbetsliv, hur det informella lärandet i vardagen och på arbetsplatsen kan tas till vara, och hur vi kan skapa förutsättningar för alla till lärande och därmed bättre möjligheter att etablera sig i arbetslivet. Samverkan för utveckling av lärande miljöer kan engagera t.ex. aktörer såsom utbildningsväsende, arbetsmarknadsmyndigheter, arbetsmarknadens parter och arbetsgivare och social ekonomi.

Främja innovativ verksamhet

Inom ramen för vart och ett av de operativa strukturfondsprogrammen skall särskild uppmärksamhet ägnas åt att främja innovativ verksamhet. Detta innebär möjligheter att pröva alternativa sätt att investera i humankapital.

Nya projekt kan utgå från resultat i tidigare genomförda socialfondsprojekt och integrera tidigare med framgång prövade metoder, i syfte att vidareutveckla dessa. Detta kan ske t.ex. genom att metoder används i större skala eller att målgruppen förändras. Innovation i sig är inte ett mål utan ett medel för att uppnå bättre kvalitet och högre produktivitet i verksamheten. I bilaga 2 ges en kompletterande beskrivning av vad som kan avses med begreppet ”innovation”.

Främja samverkan

Samverkan, förankring av idéer och lösningar samt strategisk planering för att åstadkomma genomslag för det innovativa arbetet är viktiga element i strävandena att säkerställa ett mervärde i programmet. Medverkande aktörer måste vara tydliga både med sitt syfte att medverka och sina åtaganden inom projektet, och med hur de avser att gå vidare med framkomna resultat för att möjliggöra tillämpning i större omfattning. I bilaga 2 ges en kompletterande beskrivning av vad som avses med begreppet ”samverkan”

Främja strategiskt påverkansarbete

Möjligheterna att få till stånd förändring och skapa genomslag för framkomna resultat gagnas av en strategisk ansats där aktörerna i ett projekt redan i det förberedande stadiet av projektet fokuserar på vilken kunskap som efterfrågas och vilka kontakter som behövs för ett effektivt genomförande. Detta är betydelsefullt både för att få önskad uppmärksamhet från målgrupperna och för att involvera dem i det kommande arbetet. Först efter en sådan kunskaps- och kontaktinventering bör planering och genomförande följa.

I bilaga 2 ges en kompletterande beskrivning av vad som avses med begreppet ”strategiskt påverkansarbete”

5. Finansiella förutsättningar

Under 2007 och 2008 kommer nedanstående medel finnas tillgängliga för Västra Götaland och Halland.

2007-2008	Programområde 1	Programområde 2	Totalt kronor

	181.584.638 kronor inkl. med- finansiering	190.081.217 kronor exklusive medfinansiering	371.665.855	
--	--	--	-------------	--

6. Gränssnittet mellan Regional plan för Socialfonden i Västsverige och andra program

Ansökan registreras och kontrolleras av Svenska ESF-rådet. Om ansökan ligger i gränzonen till andra fonder, skickas en sammanfattning till berörd myndighet.

Samordning av Svenska ESF-rådet och NUTEK regionala enheter möjliggör regelbundna samråd mellan myndigheterna för att förhindra dubbelfinansiering samt utveckla synergier.

Övriga myndigheter som skall omfattas av detta arbets sätt är Fiskeriverket (fiskerifonden) och Jordbruksverket (landsbygdsprogrammet)

6.1 Regional plan för Socialfonden i Västsverige och de regionala strukturfondsprogrammen

De möjligheter som det Nationella strukturfondsprogrammet medger skall genomföras för att stärka regionens konkurrenskraft, öka arbetskraftsutbudet, minska utanförskap, bryta mönster, underlätta för ungdomar att komma in på arbetsmarknaden.

Denna flexibilitet skall utnyttjas under förutsättning att dessa insatser är nödvändiga för att insatsen skall kunna genomföras på ett tillfredsställande sätt och har direkt samband med denna. Huvudprincipen är dock att Europeiska socialfonden finansierar de insatser som faller inom ramen för regelverket för denna fond och vice versa för Europeiska regionala utvecklingsfonden.

6.2 Regional plan för Socialfonden i Västsverige och Programmet för livslångt lärande

Programmet för livslångt lärande, omfattar alla utbildningsnivåer och har som inriktning att medverka till att EU blir ett konkurrenskraftigare kunskapssamhälle med hållbar utveckling, fler och bättre jobb samt ökad social sammanhållning över nationsgränserna.

Förutom möjligheter till studier, praktik, utbyte och kompetensutveckling i ett annat EU-land ger programmet möjligheter till utvecklingsprojekt där t.ex. nya kursmoduler kan tas fram. För sysselsatta rymmer programmet för livslångt lärande därmed både möjligheter att finansiera kompetensutveckling i ett annat EU-land, och möjligheter att skapa nya kurser och innovativa yrkesutbildningar. Således kan synergi skapas mellan det nationella strukturfondsprogrammet och programmet för livslångt lärande. En utbildning som tagits fram inom ramen för programmet för livslångt lärande skulle t.ex. kunna ingå i ett ESF-projekt.

6.3 Regional plan för Socialfonden i Västsverige och Landsbygdsutvecklingsprogrammet

Landsbygdsprogrammet rymmer möjligheter till kompetensutveckling av sysselsatta; främst företagare och landsbygdsaktörer med anknytning till lantbruk, landsbygd och lokal utveckling och prioriterar följande områden:

Mervärden. Ekomat och lokal produktion ska öka företagandet på landsbygden.

Nya varor och tjänster. Exempelvis biobränsle och turism bör kunna utvecklas.

Utbildning. Bland annat ska företagare på landsbygden på ett enklare sätt få del av resultat från forskning och utveckling. Mångfald. Unga, kvinnor och personer med utländsk bakgrund ska i större utsträckning delta i jord- och skogsbruket.

Hållbarhet. Programmet ska bidra till att miljökvalitetsmålen uppnås, och till en hållbar samhällsutveckling i stort.

I regional plan för Socialfonden i Västsverige uppmärksammas att det är en könssegregerad arbetsmarknad och traditionella studie- och yrkesval samt behovet av utökad satsning på företagsrådgivning för kvinnor och för personer med utländsk bakgrund. Detta är inriktningar som kan samverka i projekt.

6.4 Regional plan för Socialfonden i Västsverige och Europeiska Fiskerifonden (EFF)

Programmet för EFF ger bl.a. utrymme för insatser för kompetensutveckling.

Kompetensutveckling inom EFF avser främst företagare och aktörer med anknytning till fiskerinäringen och aktiviteter med anknytning till fiske på landsbygden. I två prioriterade områden kan kompetensutveckling utgöra en integrerad del av åtgärderna för diversifiering, företagsutveckling och projekt och förutom fiskets traditionella aktörer till del även involvera en bredare grupp av aktörer.

6.5 Regional plan för Socialfonden i Västsverige och Jeremie och Jessica

I de fall behov uppstår möjliggör det nationella strukturfondsprogrammet att insatser genomförs inom ramen för de av Europeiska kommissionen och EIB tagna initiativen Jeremie (Joint European resources for micro to medium enterprizes) och Jessica (Joint European support for sustainable investments in the city).

Jeremie baserar insatserna på analyser som visar på de behov och brister som finns och verkar i företaget utvecklingsfas mellan nyföretagande- och etableringsfasen. Synergien med socialfonden kan vara att stärka etableringen av nyföretagande genom kompetensutveckling.

För Jessica baseras insatserna på en integrerad plan för stadsutveckling i Göteborg stad för att uppmuntra hållbara investeringar, tillväxt och jobb. Detta kan ge synergieffekter med socialfonden med kompetensutveckling.

6.6 Regional plan för Socialfonden i Västsverige och målet för europeiskt territoriellt samarbete

I den nationella strategin för regional konkurrenskraft, entreprenörskap och sysselsättning anges utveckling av gränsöverskridande arbetsmarknader som ett prioriterat område för programmen för Territoriellt samarbete. Prioriteringen bygger på tanken att en väl fungerande gränsöverskridande arbetsmarknad leder till tillväxt. När ekonomin är starkare i ett land i regionen kan ett eventuellt behov av arbetskraft tillgodoses från ett angränsande land. Det innebär att invånarna i det angränsande landet ges bättre möjligheter till sysselsättning.

Den enskilde ges ökad frihet genom möjligheter att bo i det ena landet och arbeta eller studera i det andra landet. Ju mer invånarna i gränsregionerna rör sig över gränserna desto snabbare kommer det gränsregionala samarbetet att utvecklas.

Eftersom både socialfonden och de territoriella samarbetsprogrammen har strävan efter ökad rörlighet på arbetsmarknaden gemensamt, är det värdefullt att den regionala planen för Socialfonden i Västsverige och programmen för territoriellt samarbete kan bidra till ömsesidiga synergieffekter som resultat av projektinsatser inom respektive program.

6.7 Regional plan för Socialfonden i Västsverige och Europeiska fonden för integration av tredjelandsmedborgare

Ansvariga myndigheter bör eftersträva att insatser inom ramen för socialfonden respektive Europeiska fonden för integration av tredjelandsmedborgare kompletterar varandra.

7. Punkter att diskutera i samband med framtagande av den sociala planen

Former för möten och dialog dels kring utlysningstexter, dels dialog vid prioritering av projektansökningar. Arbets- dialogformer med ESF-Rådet i samband med utlysningar.

En samrådsgrupp bildas med tjänstemän från strukturfondspartnerskapet och de förvaltande

myndigheterna.. Efter samråd med strukturfondspartnerskapet beslutar den förvaltande myndigheten om innehåll och inriktningar i utlysningar av ansökningar om strukturfondsmedel. Metoder och modeller för prioritering av enskilda ärenden kommer att utvecklas som ett stöd för tjänstemannaberedningen inför beslut i strukturfondspartnerskapet.

Arbetsformer för revidering av den regionala ESF-planen eller vid behov enbart arbetsplanen. Arbetsformer för uppföljning av regionens finansplan och tillgängliga ESF-medel att göra utlysningar för, och uppföljning av hur regionen bidragit till programmets prioriteringar samt de kvantifierade målsättningarna.

Formerna för revidering av den regionala ESF-planen är inte reglerat i arbetsordningen. Det är rimligt att revideringar underställs strukturfondspartnerskapet efter beredning i den gemensamma samrådsgruppen.

Enligt arbetsordningen skall den förvaltande myndigheten kontinuerligt förse strukturfondspartnerskapet med dels en redovisning av medelsanvändningen i programmet, dels budget för kvarstående beslutsutrymme.

Uppföljning av hur regionen bidragit till programmets prioriteringar samt de kvantifierade målsättningarna bör ske genom uppföljnings- utvärderingsplanerna.

Finns planer på att knyta till sig extern kompetens i strukturfondspartnerskapen?

Ja, se ovan under beskrivning av strukturfondspartnerskapets sekretariat.

Hur planerar strukturfondspartnerskapet att öka sina kunskaper om tillgänglighet för funktionsnedsatta och om jämställdhetsintegrering?

Experter kan komma att knytas till strukturfondspartnerskapet för dessa frågor. Relevant är också att stimulera projekt som bidrar till lärande i dessa avseenden.

Framtagande av en kommunikationsplan pågår inom Svenska ESF-rådet. Ett utkast till lanseringsplan finns framtaget. Kommunikationsplanen för programmet skall godkännas av socialfondens övervakningskommitté. Beskriv strukturfondspartnerskapets ambitioner kring kommunicerande av den regionala ESF-planen i syfte att sprida kunskap om vilka möjligheter till projekt som ryms med stöd från socialfonden. Allt som anges i detta sammanhang skall kunna finansieras. Ange under denna punkt på vilka sätt era kommunikationsinsatser skall finansieras.

Strukturfondspartnerskapet kommer inte att ha en egen kommunikationsplan. Partnerskapet skall inte svara för kontakter med enskilda projektägare, varken ifråga om rådgivning eller löpande kontakter under projekttiden. De förvaltande myndigheterna och de utvecklingsansvariga organen har uppgifter inom detta område. I arbetsordningen preciseras följande:

Strukturfondspartnerskapet och de förvaltande myndigheterna biträds i genomförandet av programmen av personal vid det regionala självstyrelseorganet - Västra Götalandsregionen och vid samverkansorganet - Region Halland. För Regionalfondens insatsområde Hållbar

stadsutveckling biträds strukturfondspartnerskapet och de förvaltande myndigheterna av personal vid Göteborgs stad. Uppgifter som åvilar dessa organ är:

- Bedömning av projektens överensstämmelse med det regionala utvecklingsarbetet/utvecklingsstrategier för stadsutveckling
- Partnerskapskontakter inom respektive län
- Beredning av medfinansiering (Europeiska regionala utvecklingsfonden)
- Underlag för prioriteringar av beslutsförslag (Europeiska regionala utvecklingsfonden)

I nära samverkan med de förvaltande myndigheterna ingår även följande uppgifter:

- Information och råd till sökande och allmänhet
- Projektuppföljning (Europeiska regionala utvecklingsfonden)
- Stöd åt projektägarna under genomförandet (Europeiska regionala utvecklingsfonden)

I socialfondsprogrammet läggs stort fokus på uppföljning och utvärderingen av verksamheten, på såväl program- som projektnivå. Syftet är att bidra till lärande och god styrning under pågående projektverksamhet. Dessutom betonas samarbetet kring sysselsättningsstrategin som bygger på den s.k. öppna samordningsmetoden. Metoden innefattar gemensamma målsättningar och riktlinjer, övervakning och uppföljning med hjälp av indikatorer och rekommendationer samt utbyte av erfarenheter och goda exempel mellan medlemsstaterna.

Ongoing evaluation, på svenska följeforskning, lyfts fram som en metod att tillämpa vid utvärdering av det nya programmet. I det nya programmet finns det också ett antal fastställda indikatorer som ska rapporteras till kommissionen och regeringen.

Beskriv era tankegångar kring hur uppföljning och utvärdering ska bidra till ert lärande och förbättring av program och projekt. Hur avser ni att följa upp och utvärdera arbetet i strukturfondspartnerskapet?

Den förvaltande myndigheten skall informera om administrativa beslut av betydelse för strukturfondspartnerskapets beslutsfattande. I detta ingår att löpande redovisa egna uppföljningar av programmets framåtskridande och de mer formaliserade resultat som framkommer i enlighet med den av övervakningskommittén beslutade utvärderingsplanen. Det får förutsättas att arbetet i strukturfondspartnerskapet är en integrerad del i de utvärderingar som görs av organisation och genomförande i stort. Jämförelser av arbetssätt i de olika strukturfondspartnerskapen bör därvid ingå som en naturlig del i lärandet. Samverkan mellan utvärderingarna av den regionala fonden och socialfonden är också viktigt för att skapa synergier mellan dessa. Uppföljning av den regionala planen kommer förslagsvis att äga rum efter ca 18 månader efter start för att utvärdera inriktning och uppnådda resultat.

Bilaga 1 Utlysningar 2008

Förslag utlysningsdatum

Prioriteringsmöte Strukturfondspartnerskapet

28 november 2007 – 21 januari 2008

17 april 2008

1 februari 2008 – 28 mars 2008	19 juni 2008
2 maj 2008 – 27 juni 2008	30 oktober 2008
1 augusti 2008 – 26 september 2008	18 december 2008

Bilaga 2 Beskrivning av begrepp i den regionala planen

Innovativ verksamhet

Begreppet innovation har definierats på olika sätt beroende på sammanhang. En definition är ”idé som har förts till kommersiell framgång och/eller kommit till stor användning”.

Innovationer kan vara baserade på ny kunskap eller kombinationer av redan existerande kunskap.¹⁷ Utifrån erfarenheter av socialfondens arbete inom ramen för Equal ges uttryck för synsättet att innovation har ett värde om det gör skillnad för lösningen på ett specifikt diskrimineringsproblem. Det måste medföra en skillnad för målgruppen.¹⁸

En aktivitet kan sägas vara innovativ om:

1. den svarar mot verkliga behov,
2. resultaten uppvisar tydliga fördelar jämfört med befintlig praxis/lösningar, och om
3. potentiella användare är förberedda, initierade, och kan överföra den goda lösningen till policynivån samt vidare till de system där policy tillämpas. Den innovativa ansatsen blir därför ett kostnadseffektivt och hållbart sätt att initiera förändring.¹⁹

Social innovation

Europeiska socialfonden skall enligt rådets förordning (EG) nr 1081/2006 stödja främjandet av och integrering av innovativ verksamhet. Mot bakgrund av detta, samt med referens till tidigare erfarenheter av innovativ verksamhet, kan det vara värdefullt att beskriva innovation genom en jämförelse mellan social och teknisk innovation, eftersom tolkning av begreppet ofta görs med olika referensramar.²⁰

Teknisk innovation leder till förbättrade produkter, processer och tjänster, vilket ofta leder till komparativa fördelar på marknaden. Det som teknisk och social innovation kan sägas ha gemensamt är strävan att förverkliga en alternativ ansats eller praktisk lösning på ett problem för att nå de sociala och politiska målen.

Några gemensamma framgångsfaktorer bakom design och utförande av tekniska eller sociala innovationer som förs fram av kommissionens arbetsgrupp inom Equal på området innovation, är att verksamheten ofta leds av personer med vision, vilja och entreprenörsanda, att verksamheten i sig är inriktad på att möta framkomna behov hos användarna, en strävan efter en lösning på genomförandet som tar till vara och integrerar de kompetenser och intressen som finns hos de aktörer som är involverade, samt en organisering av arbetet som utgår från vikten av att bygga förtroende och tilltro till de fördelar i termer av kostnadseffektivitet, kvalitet och andra mervärden som innovationen för med sig.

¹⁷ Vinnova information VA 2005:03

¹⁸ Equal ”Making change possible, a practical guide to mainstreaming.”

¹⁹ A framework for programming innovation in the next generation och ESF programmes. EQUAL, 2006.

²⁰ A framework for programming innovation in the next generation och ESF programmes. EQUAL, 2006.

Att lyckas med en teknisk eller social innovation förutsätter samtidigt att man följer utvecklingen i omvärlden som är relevant för arbetet, i syfte att dels inspireras av goda idéer, dels undvika att göra samma saker eller att arbetet leds in på blindspår.

Till skillnad från teknisk innovation svarar den sociala innovationen på brister i sociala policys och dess tillämpning. Det rör sig ofta om behov som ställer krav på verksamhet som sträcker sig över flera politikområden. Det nationella strukturfondsprogrammet skall bl.a. stimulera till lösningar som underlättar för personer som står långt från arbetsmarknaden att träda in och stanna kvar, samt förebygga diskriminering och utestängning. Sociala policys och dess tillämpning är ofta fokuserade i denna typ av utvecklingsarbeten, eftersom man är ute efter lösningar som idag inte erbjuds eller är etablerade i befintliga system och strukturer.

I nämnda ramverk för att integrera innovation i kommande programperiod framhävs betydelsen av att i ett EU-program tillämpa en bred definition av innovation vid definiering av stödberättigande kostnader där samtliga steg i arbetet för att lyckas med sin innovation omfattas; från processen med att identifiera och värdera behov av olika satsningar för kompetensförsörjning och ökat arbetskraftsutbud, genomförande, vägledning och utbildning av målgrupperna, till aktiviteter som bidrar till verksamheten följs upp och utvärderas även under arbetets gång.

Den definition av innovation som Europeiska kommissionen utgick ifrån under Equal ingår också i den som kommissionen rekommenderar för 2007–2013; *metod-, mål- eller policyorienterad innovation*.

- Processororienterad innovation = fokuserar utveckling av nya metoder, verktyg och ansatser eller förbättringar och anpassningar av befintliga sådana.
- Målorienterad innovation = fokuserar formulering av nya mål, nyttor, målgrupper och kvalifikationer eller att öppna upp nya områden för sysselsättning.
- Kontextorienterad innovation = fokuserar politiska och institutionella strukturer, utvecklar arbetsmarknadssystem eller andra strukturer genom innovativa lösningar från en annan kontext.

Innovation är i sig inte ett mål utan bör beskrivas som ett medel för att uppnå bättre kvalitet, högre produktivitet. Betydelsen av samarbete, förankring av idéer och lösningar och strategisk påverkan i det innovativa arbetet är viktiga motorer för att bidra till programmets mervärde.

Samverkan

Det nationella strukturfondsprogrammet skall som nämnts bidra till utvecklingsarbete där samverkan kan betraktas som en värdefull arbetsform. Programmet utgår från kommissionens definition av partnerskap, där en bred variation av samverkan kan räknas in.

I avsnitten nedan belyses samverkan i form av partnerskap, med utgångspunkt från erfarenheter som gjorts under Equal 2000-2006, där projekten arbetade i s.k. utvecklingspartnerskap, i syfte att analysera och utveckla lösningar för att motverka diskriminering och utestängning i arbetslivet.

Den gemensamma utgångspunkten för samverkan i partnerskap är att ett problem som består av flera dimensioner bäst löses när organisationer, med olika profil och kompetenser som kompletterar och förstärker varandra, samverkar genom att utveckla synergier.²¹

Partnerskapet formeras och drivs framåt genom att gemensamt formulera och dela visioner och mål, möjligheter och risker, åtaganden och uppgifter, kompetenser och resurser. Med gemensamma krafter, ömsesidigt förtroende och vilja till att ta egna initiativ och öppenhet för andras initiativ, skapar aktörerna ett praktiskt gränssnitt som underlättar öppnandet av strukturer hos projektaktörerna av betydelse för genomförande av deras utvecklings- och förändringsarbete. Det kan röra sig om policy och prioriteringar i respektive verksamheters uppdrag, verksamhetskulturer och organisering, riktlinjer och praxis för utförandet.

Mervärde med partnerskapsmodellen behöver inte självklart innebära att varje partner får ut mer av insatserna än vad de skulle ha fått om de inte samverkat. Snarare kan det förmodligen finnas olika ”förlorare” och ”vinnare” på kort sikt, men på lång sikt finns förhoppningsvis ett mervärde för alla. Mervärden i partnerskapet kan göras synliga genom den dialog som förs om mål, avsikt och engagemang i utvecklingsarbetet.

Ett utvecklingsarbete kan generera resultat och effekter som sträcker sig efter programperiodens slut, t.ex. att man har bäddat för samverkan mellan aktörer på lång sikt.²² I detta tematiska arbete som studerat utvecklingsarbete i samverkan genom partnerskap beskrivs hur fokus lätt hamnar på kortsiktiga resultat eftersom dessa ofta ligger i linje med partnerorganisationernas uppdrag och är lättare att mäta och påvisa. Med fokus på problemområdet, snarare än enbart resultatet, bör även de långsiktiga effekterna uppmärksammas för att säkerställa att partnerskapet bidrar till problemets lösning snarare än att bara behandla dess symptom.

Ett framgångsrikt partnerskap bygger på en strategiskt relevant sammansättning av aktörer från offentliga, privata och ideella organisationer. Strategisk blir sammansättningen i de lägen potentialen med partnerskapsarbetet uppmärksammas och engagerar relevanta kunskaps- och idébärare vilka har erfarenheter av, närhet till och bemyndigande att företräda sin organisations intressen och ambitioner att utveckla och testa metoder på kort sikt, samt bidra till att reformera verksamhetens innehåll och utförande på längre sikt.

I en beskrivning av olika intressenters bidrag till och nytta av samverkan belyses vikten av att alla partner måste bidra i ett partnerskap för att målet skall uppnås, om än inte nödvändigtvis med samma medel.²³ Den gemensamma kärnan i mitten är utvecklingsorganisationen. Upplevelse av nytta av medverkan är grundförutsättningen för deltagarna att engagera sig. Här avses inte enbart den egna nyttan utan även den gemensamma, det som genereras i form av de synergier som följer av samarbetet. Nyttan eller mervärdet som kommer ut av samarbetet bör

²¹ *Integrating partnership in ESF programmes 2007–2013. A framework for programming.* Report by an ad hoc working group of Member States on Partnership. EQUAL, June 2006.

²² Equal, Nationell temagrupp om arbete i partnerskap.

²³ Svensson L., Åberg C., Andersson M., Paulsson J. (2005). *Att leda projekt och utvecklingsprocesser.* Rapport 2005:18. Stockholm: ISA, Nutek, Vinnova.

vara större än de resurser som satsas från ingående partner (företag/organisationer) in i utvecklingsorganisationen.

Strategiskt påverkansarbete

Uppmaningen till ett strategiskt påverkansarbete berör genomförandets innehåll och arbetsformer. Mainstreaming handlar om att sprida goda resultat och lärdomarna från dessa samt överföra dessa till policynivån, generellt uttryckt de aktörer som resultaten var avsedda för, med motivet att bidra till att de anammas och börjar tillämpas. Ett gott mainstreamingarbete ger förutsättningar för genomslag för framkomna resultat.

Till lärdomarna hör att viktiga förutsättningar för aktörer som samverkar i projekt är tydliga dels med sin avsikt att medverka, dels med hur de avser att gå vidare med framkomna resultat för att möjliggöra tillämpning i större omfattning. Detta kompletterat med en konkret planering av nödvändig kommunikation och organisering av tillvägagångssätt, blir en metodisk ansats för att nå uppsatta mål och ambitioner.

Konkret kan det innebära att kommunicera och förankra utvecklingsarbetet på ledningsnivåer och i andra relevanta delar av ingående aktörers/partners egna organisationer under hela utvecklingsarbetet. Finns inte målgruppen inom partnerskapet behöver den knytas till partnerskapet på annat sätt.

En lärandeansats med kontinuerlig reflektion, dialog och värdering av projektverksamheten ger underlag till kommunikationen mellan partnerskapet och dess målgrupper. Såväl förankring av det som sker som möjlighet att fånga upp signaler om behov av att justera förutsättningar och innehåll under genomförandet, är vinster av kommunikation och en lärandeansats.

I förberedelserna för genomförandet av projektverksamheten behöver relevanta fakta och kunskap som bör ingå säkerställas i syfte att stärka genomslaget för resultaten och öka chanserna att nå uppsatta mål. Det innebär att oavsett inom vilken prioritet ett projekt bedrivs behöver berörda personer engagera sig och ha inflytande. Med öppenhet för ansvarstagande och engagemang från dem som berörs samt dem vars inflytande har betydelse för att resultat uppnås, skapas goda förutsättningar för att utvecklingsarbetet leder till önskat genomslag. Detta är kärnan i det strategiska påverkansarbetet.

Med programmets möjlighet att finansiera processtödande projekt stärks möjligheterna för genomslag för resultaten på projektnivå, av betydelse för programmets möjligheter att generera mervärden. Genom att föra en dialog med projekten kring programmets innebörd och innehåll (värdegrund, prioriteter etc.) förväntas förståelse och insikt öka bland aktörerna i det enskilda projektet om hur man kan resonera och omsätta detta i det enskilda projektet. Dessa stödande projekt förväntas bidra med stöd i projektens arbete kring olika problem som kan uppstå och som beskrivas höra samman med antingen en lärandeproblematik eller en organisationsproblematik.

Till lärandeproblematiken hör t.ex. förprojektsfrågor som kan beröra projektets meningsfullhet visavi intressenter och målgrupperna, projektdynamiska frågor om projektets inre effektivitet och förmåga att lära och utvecklas, men också överlämnandefrågor; förmågan att åstadkomma

de processer och tillstånd som gör att resultaten ger effekter. Organisationsproblemen å sin sida kan handla om ägarproblem, bemanningsproblem och styrproblem.

Med denna verksamhet kan insyn och kvalitetskontroll genom service åt projekten ske, samtidigt som projektens nytta av coachinginsatserna är att aktörerna i projektet skapar sig ännu bättre förutsättningar att nå sina mål. Med en genomtänkt gränsdragning mellan vad som är förvaltningsmyndighetens uppgift och ansvar, och vad som ryms i rollen som projektcoacher, kan denna möjlighet i programmet gagna genomförandet på projektnivå, och därmed bidra till programmets kraft att skapa mervärden.

Bilaga 3 Riktlinjer för förslag till prioritering

Det regionala Strukturfondspartnerskapets riktlinjer för prioritering av valbara projektansökningar

De grunder som projekten bedöms utifrån finns beskrivna i framförallt strategiavsnittet i den Regionala planen för Socialfonden i Västsverige.

Viktigt att projekten har en **strategisk förankring**, såväl uppåt som nedåt hos sökanden, samt också att de kan komma att ha en **långsiktig strategisk betydelse**, och efter avslut vara **implementerade i en ordinarie verksamhet**.

Återkommande projekt (projekt som bedrivits tidigare) skall endast undantagsvis prioriteras.

Projekt som söker hela, eller betydande del, av det utlysta beloppet kan komma att prioriteras om särskilda skäl föreligger, såsom att det är banbrytande och/eller omfattar ett större geografiskt område.

Projekt som kan påvisa **koppling** mellan **Programområde 1 och 2** prioriteras.

Fleraktörsprojekt (tidigare samlingsprojekt) kan komma att prioriteras.

Projekt som drivs av **nya aktörer** prioriteras för att skapa bredare engagemang för genomförandet av den regionala planen för Socialfonden i Västsverige.

Prioritet ges åt projekt som kan visa på tydliga **kopplingar** till det **Regionala Strukturfondsprogrammet** och till **de regionala tillväxtprogrammen** i Halland och Västra Götaland.

Projekt bör innehålla ett **mervärde** exempelvis i form av förnyelse, metodutveckling, förbättring av strukturer eller stimulans till ökad internationell konkurrenskraft.

Projekten bör innehålla **samverkan** på olika plan såsom exempelvis mellan olika projekt, i breda partnerskap, transnationell samverkan eller geografisk samverkan.

Viss prioritet kan komma att ges åt projekt som bidrar till att **stävja den regionala obalansen**.

Därutöver ges inom **programområde 1** särskild prioritet åt projekt som vänder sig till **branscher i omställning** och/eller **lågutbildade**,

samt

inom **programområde 2** insatser som är **efterfrågade av arbetsmarknaden**